GEORGE NESTOR

CASTELUL SINGURATIC

EDITURA ION CREANGĂ

GEORGE NESTOR

CASTELUL SINGURATIC

1

Sînt medic psihiatru şi am treizeci şi patru de ani. La vîrsta aceasta, unii au ajuns să realizeze cîte ceva, alţii îşi urmează hotărîţi făgaşul propriei împliniri, iar alţii, formîndu-şi o anumită părere despre viaţă, rămîn la acea filozofie a pasivităţii, practicîndu-şi lejer profesia. N-aş putea spune că fac parte din ultima categorie, dar nici că m-am afirmat în specialitatea mea. De aceea m-am mirat cînd, într-o dimineaţă, am găsit în camera de gardă, pe masă, un plic cu antetul Ministerului Sănătăţii Publice pe care se putea citi numele meu frumos dactilografiat.

Fiind în general un om corect, nu am avut neplăceri în profesie şi nu-mi puteam închipui că plicul ar închide o veste proastă. Dar iată conţinutul scrisorii : „Domnul doctor John Tores, medic psihiatru, este rugat să se prezinte în dimineaţa zilei de 12 iulie a.c., ora 10, la cabinetul ministrului".

Cele două rînduri lapidare, care sunau mai mult a ordin, nu-mi puteau stinge curiozitatea stîrnită de însuşi plicul închis. În cîteva clipe, revizuindu-mi trecutul, am hotărît de unul singur că nu era nici un motiv să-mi fac griji. Cu toate aces-

tea, simţeam cum în inimă se instalează un mic ghemotoc care începe să mă sîcîie. În fond, eram un medic necunoscut şi nu avusesem de-a face cu oameni mai importanţi decît profesorii de la universitate, prin faţa cărora trecusem la intervale aproape egale să-mi debitez cunoştinţele şi să obţin o diplomă de care uitasem de mult.

Nu solicitasem nimic ministrului, nici altor foruri şi nu înţelegeam de unde şi pînă unde persoana mea sau, dacă vreţi, medicul pe care-l reprezentam trebuia să fie chemat de însuşi ministrul. Nici nu cunoşteam acest personaj atît de important în domeniul nostru de activitate. Ştiam că e un om mai vîrstnic, că fusese în mai multe rînduri membru al parlamentului şi că are cîteva lucrări pe care nu le citisem, probabil fiindcă nu erau deosebite. Aşa stînd lucrurile, între mine şi dînsul nu exista nici o relaţie decît că-i eram subaltern, însă un subaltern atît de umil încît nu m-aş fi gîndit niciodată că aş putea ajunge în atenţia sa. Şi totuşi mă înşelasem. Plicul de care mă împiedicam mereu, pentru că-l purtam în buzunar, laolaltă cu actele personale şi cu un carnet de însemnări, îmi amintea de fiecare dată că nu mai sînt doar medicul simpatizat de pacienţii unui spital mărginaş şi de alţi cîţiva care veneau la cabinetul meu particular, că, dimpotrivă, sînt un om al cărui nume se află înscris pe nişte blocnotesuri sau tabele, pe registrul unei şefe de cabinet sau chiar pe agenda ministrului.

Nu eram obişnuit cu atenţia de care se bucură unii oameni din partea semenilor apropiaţi şi cu atît mai puţin din partea unor persoane sus-puse. Situaţia, stabilă oarecum, mi-o făcusem cu efor-

turi îndelungate. Într-o împrejurare dramatică, în timpul ultimului război, părinţii mei pieriseră împreună. Păstrez în memorie şi în suflet, ca pe o spaimă perpetuă, imaginile unor explozii, vuietul agresiv al avioanelor, ziduri şi organe vii învălmăşindu-se în cea mai crîncenă şi mai de neînţeles durere.

Aveam şapte ani cînd am fost rupt în mod definitiv de ai mei. Puţina avere rămasă a fost administrată de o rudă îndepărtată cu atîta interes încît, numai după cîţiva ani, m-am trezit fără un acoperiş sub care să mă adăpostesc. Anii de colegiu şi cei de universitate i-am străbătut cu greu.

Cred că nu are rost să insist asupra acestor lucruri. Oricare om, bancher sau rege, stăpînul pămîntului de-ar fi, poate măcar bănui umilinţa şi sărăcia, suferinţa şi boala, aceste realităţi care ar trebui să se bucure în rîndul oamenilor de o filozofie mai lucidă. Nu voi insista nici asupra anilor de practică în medicină. Corect şi sociabil, stăruitor cînd era nevoie, am căutat întotdeauna să fiu de folos, să încurajez, să aduc alinări. Aveam pacienţi lipsiţi de mijloace, cărora nu le pretindeam plată, dar puteam încasa şi onorarii frumoase de la oamenii avuţi, mai obişnuit de la unele doamne care se declarau astenice, inventau migrene sau coşmaruri repetate, demne de un tratament susţinut.

Nu mi-am întemeiat o familie pentru că nu m-am gîndit niciodată la mine însumi. Am considerat că sînt destui oameni cărora mă pot dărui, în măsura în care pot face acest lucru.

Sînt nişte convingeri intime pe care nu le-aş fi dezvăluit atît de uşor. Sincer să fiu însă, gînduri contradictorii m-au preocupat fără încetare de la

primirea acelei scrisori, mai mult și mai intens decît aș fi bănuit la început. Oamenii simt nevoia să se descotorosească de prea grelele încărcături psihice, își caută un confident prin care se eliberează sau cel puțin trăiesc iluzia eliberării. Poate că această pornire, într-o oarecare măsură firească, m-a determinat și pe mine să scriu aceste pagini, în care voi dezvălui niște fapte, de-a dreptul uimitoare.

2

Cu aceeași emoție ce mă stăpînise în ultima vreme, urcam treptele de marmură și făceam eforturi să apreciez expresia artistică a unor statuete de bronz, instalate la distanțe egale pe socluri, care, probabil, nu aveau nici o legătură cu Ministerul Sănătății Publice. Am reținut doar că aparțineau unui singur creator, adept al unei arte cubiste.

Interiorul biroului în care am intrat peste cîteva clipe și zîmbetul secretarei m-au amuzat subit. Fata era mai mult nostimă decît frumoasă, îmbrăcată într-o rochie exagerat de modernă, de aceeași culoare cu perdelele, fotoliile și canapelele ce mobilau interiorul ; totul era vernil, pînă și fardul ochilor ei, pînă și zîmbetul confecționat, atît de util unor asemenea funcționare.

Cînd mi-am spus numele a făcut un gest de ușurare și chipul i s-a luminat de o bucurie sinceră.

— Excelența sa a întrebat de dumneavoastră acum două minute.

S-a răsucit uşor, a intrat pe uşa capitonată, lăsînd-o întredeschisă, pentru ca să revină imediat, cu aceeaşi lumină în ochi.

— Excelenţa sa vă aşteaptă.

Primirea ei m-a făcut să-mi revin, să fiu eu însumi, astfel încît am pătruns în vastul cabinet ministerial, ca un om stăpîn pe sine, ca şi cum pătrundeam în propriu-mi cabinet medical. O statuetă de bronz, lucrată în aceeaşi manieră ca şi cele de pe treptele de marmură, trona pe biroul înaltului personaj. Cel de lîngă sculptură era un bărbat cam de cincizeci de ani, puţintel la trup, cu figura încadrată de un păr aproape alb, barbişon negru şi ochelari cu ramă de aur.

— Ia loc, tinere ! m-a invitat el după ce m-a fixat peste ochelari.

Figura îi era simpatică, mi s-a părut un om foarte apropiat apreciindu-i nuanţa glasului, felul în care m-a privit şi, nu ştiu prin ce legătură de idei. primul sentiment trăit în clipa aceea a fost unul de regret că nu-i citisem lucrările.

Mă intimida risipa de materie în mobilele masive, mult mai mari decît ar fi fost nevoie pentru folosinţa unui om, toate îngreunate de efortul şi măiestria dăltuitorului. Ministrul Sănătăţii Publice părea între ele un copil naufragiat, care, în naivitatea lui, nu-şi dădea seama de răceala şi pustietatea stîncilor lîngă care l-au aruncat valurile. În acelaşi timp, însă, în ochii vizitatorului neobişnuit al cabinetului, masivitatea decorului împrumuta făpturii mărunte a ministrului un spor de personalitate. Reflecţiile mele, naive la rîndul lor, porneau dintr-un sentiment de bravură, pentru că în realitate eram stăpînit de o stimă neţărmurită pen-

tru omul din fața mea sau poate și de oarecare teamă.

Frazele rostite de ministrul sănătății publice se succedau una după alta, uniforme, ca și cum le-ar fi încheiat numai cu punct și virgulă, fără nuanțări, fără dorința de a le da vreo semnificație. Numai după cîteva minute am înțeles că, de fapt, el povestea ceva din trecutul său, niște întîmplări de cînd era, ca și mine, un tînăr medic, îndrăgostit de profesia lui, dornic să devină util, dacă nu indispensabil societății. Viața însă, mai exact istoria științei și a culturii, demonstrează că realizările uriașe se ivesc ca niște piscuri ce se sprijină pe inteligența și efortul a generații de secole sau poate chiar de milenii ; că e riscant pentru individ. ca om de știință. să trăiască iluzia înfăptuirilor spontane. Omul de știință, oricît ar fi de tentat să se confunde la un moment dat cu interesele omenirii, e bine să-și delimiteze raza de activitate. să nu uite în special de el însuși, de pericolul dizolvării eului. ușor de confundat cu autodăruirea.

Nu-l înțelegeam. începusem să-l urmăresc cu mai multă atenție. cînd el. ca un profesor mulțumit că a isprăvit prelegerea. și-a schimbat atitudinea, folosind de astă dată un ton direct. interogativ.

— Te-a mirat invitația mea ?

— Într-o oarecare măsură, da, excelență !

— Am căutat să te cunosc și cred că te cunosc foarte bine, mi-a mărturisit apoi. Am ajuns la concluzia că ești un om sobru, un medic bun și îndeajuns de docil încît să-ți pot adresa o rugăminte.

— Ascult, excelență.

— Nu am obiceiul să fac uz de autoritatea funcției și cu atît mai puțin în cazul de față. Cîștigi bine deocamdată ?

Am ridicat din umeri. Nu puteam bănui cam ce părere avea ministrul sănătății publice despre cîștigul unui medic de talia mea. Deși îmi dădeam seama că alți colegi ai mei au o clientelă numeroasă, de la care încasează onorarii mari, personal eram mulțumit de starea mea economică. I-am arătat de aceea venitul provenit din salariul de la spital și din onorariile pacienților pe care îi îngrijeam prin cabinetul particular. El a zîmbit cu îngăduință.

— Destul de modest, domnule Tores. Ai putea lucra în altă parte ?

— Da, excelență.

— Chiar și pe o insulă pustie ?

— Dacă e nevoie, da.

— Nu e vorba de o insulă, ci de un sanatoriu, undeva pe țărmul oceanului. N-ar fi o muncă istovitoare, nu sînt acolo decît cîțiva pacienți.

— Poate că prezintă forme interesante de boală ?

— Oarecum. Sanatoriul găzduiește un număr restrîns de bolnavi care suferă, dacă am înțeles eu bine, de o psihoză mai rară, o mizantropie accentuată. Mi s-a spus că sînt pur și simplu incapabili de a mai suporta societatea.

— Curios.

— N-aș putea să-ți mai dau alte lămuriri în această privință. Ai auzit de domnul Max Urbo ?

— Fabricantul de armament ?

— Întocmai. Acest om, a cărui avere incomensurabilă provine din produse destinate distrugerii,

este și un mare altruist. E destul să-ți fac mărturisirea că în ultimii ani a înzestrat opt spitale și a construit trei cămine pentru copii orfani. E un caz de dedublare a personalității, cu care bănuiesc că ești de acord.

— Da.

— Sanatoriul și grija pentru bolnavii de care ți-am vorbit aparțin domnului Urbo. Ceea ce aș dori eu de la dumneata e să accepți direcția acestui sanatoriu. E nevoie de un medic de specialitate, a cărui pregătire să constituie o garanție în bunul mers al clinicii. În privința salariului, el va fi, aproximativ, de trei ori mai mare decît venitul dumitale actual.

— Dar e enorm.

— Dacă ținem seama că cel care plătește e Max Urbo, n-avem de ce ne mira. Bănuiesc că domnul Urbo manifestă un interes deosebit pentru acești bolnavi. O singură recomandare ți-aș face...

— Ascult, excelență.

— Ai putea realiza acolo și o lucrare în măsura în care te preocupă ceva. Asta ți-ar alunga plictiseala.

— Un experiment în sanatoriu ?

— Dimpotrivă. Va trebui să te ocupi cît mai puțin de pacienții dumitale. Părerea domnului Urbo, care a consultat cîțiva savanți în materie, este că boala aceasta e bine să fie tratată deocamdată printr-o totală lipsă de intervenție a științei noastre.

— Atunci nu înțeleg de ce e nevoie de un medic ?

— Pentru că acolo există un sanatoriu, există nişte oameni bolnavi şi oricînd pot interveni schimbări în manifestările lor, aparent normale.

— Dumneavoastră, excelenţă, cunoaşteţi sanatoriul ?

— Nu. Ştiu doar atît cît ţi-am spus. Domnul Max Urbo nu mi-a vorbit mai mult şi nici n-am găsit că era interesant să-l întreb. M-a rugat doar să-i recomand un om cinstit, de încredere, iar eu te-am ales pe dumneata. Eşti de acord cu propunerea mea ?

N-am răspuns imediat. În primul rînd, nu mă gîndisem niciodată că aş putea prelua o muncă de conducere într-un sanatoriu. Conducerea unei instituţii medicale presupune nu numai un spirit de răspundere mai dezvoltat, dar şi oarecare tact în relaţiile cu oamenii, cît de cît talent organizatoric, însuşiri pe care nu eram deloc convins că le aveam. Desprinderea de spitalul şi cartierul meu, unde mă obişnuisem de ani de zile, însemna totuşi o bruscă schimbare de mediu, cu atît mai mult cu cît trebuia să plec într-un loc enigmatic, undeva pe ţărmul oceanului, după cum enigmatice mi se păreau şi alegerea mea, şi sanatoriul unde urma să fiu director.

Nu auzisem niciodată de un spital special, amenajat doar pentru cîţiva oameni. Era posibil ca marele fabricant, domnul Urbo, acest om cunoscut pe toate meridianele pămîntului, să fie în adevăr un filantrop, să arunce o sumă de bani, pentru dînsul meschină, în scopul vindecării unor oameni. Poate că erau rude de-ale lui sau rude de-ale colaboratorilor apropiaţi. În cazul acesta, grija pentru sanatoriu era justificată. Se mai putea însă ca

oamenii internaţi acolo să fi devenit din anumite motive indezirabili pentru el, oameni care-l incomodau. Cred că mai curînd această presupunere ar fi putut justifica recomandarea ministrului de a nu mă ocupa de ei. Nu-mi închipuiam ca un medic, chiar ministru fiind, să sfătuiască pe un alt medic să nu se îngrijească de bolnavii săi. Deşi unele îndoieli, unele întrebări puseseră stăpînire pe mine, în clipele acelea n-am îndrăznit să le exprim ; credeam că a pune la îndoială bunele intenţii ale ministrului sănătăţii publice ar fi însemnat lipsă de bun-simţ. Nu mă împăcam însă cu gîndul că aveam să mă izolez într-o pasivitate profesională şi de aceea părerea ministrului că aş putea scrie ceva mi se părea destul de înţeleaptă. Am întrebat :

— Dacă aş încerca să realizez o lucrare, cum singur mi-aţi sugerat, aş avea toată libertatea ?

— Bineînţeles, mi-a răspuns el jovial.

— Voi putea pleca de acolo pentru informare ?

— Pentru ce fel de informare ?

— Să spunem consultarea unor biblioteci.

— Bănuiesc că da. Repet că n-am intrat în amănunte discutînd cu domnul Urbo. Dealtfel, unele probleme care te interesează le vei putea prezenta personal dumnealui.

— Mă voi întîlni cu Max Urbo ?

— Bineînţeles.

Chestiunea devenea de-a dreptul pasionantă. Mă transformasem şi eu într-un personaj sus-pus, pentru că era un lucru ştiut : nu oricare muritor se putea gîndi că ar ajunge vreodată să stea de vorbă cu Max Urbo. Se întîmplă uneori ca oamenii, chiar medici psihiatri fiind, să-şi piardă pen-

tru moment simţul realităţii. Mi se părea că ministrul sănătăţii, care-mi zîmbea mereu, îmi este egal, un coleg mai în vîrstă, cumsecade, şi pentru prima dată am îndrăznit să mă mişc în fotoliul în care înţepenisem. L-am privit de astă-dată deschis, cu îndrăzneală şi prietenie. El s-a ridicat în picioare şi mi-a întins mîna.

— Mulţumesc, domnule doctor John Tores.

Cu cîteva clipe mai înainte nu ştiam dacă voi accepta sau nu. Acum era prea tîrziu să hotărăsc eu însumi, hotărîrea era luată. Am îngăimat :

— Voi căuta, excelenţă, să nu înşel aşteptările nimănui.

De-abia mult mai tîrziu, aveam să-mi dau seama cît de important era ceasul în care devenisem directorul acestui bizar sanatoriu.

3

Automobilul gonea pe o şosea de-a lungul ţărmului, lăsînd în partea stîngă plaja îngustă şi umedă. Bătea o briză uşoară, şi eu priveam valurile oceanului cum se avîntă înspumate spre noi, pentru ca să se spargă înainte de a atinge uscatul. Şoseaua era puţin populată, şoferul un om ursuz, astfel că în ceasurile lungi de goană cu maşina ajunsesem într-o stare de plictiseală vecină cu enervarea. Ţinta spre care ne îndreptam era sanatoriul pentru care fusesem învestit director printr-o hîrtie semnată de ministrul sănătăţii în persoană. De la convorbirea avută cu dînsul trecuseră cîteva zile,

interval în care avusesem tot răgazul să mă pregătesc pentru mutare.

În legătură cu viitoarea mea muncă nu mai aflasem nimic. Odată plecat la drum, încercasem să obţin de la şofer cîteva relaţii asupra sanatoriului, familiar lui măcar ca aspect exterior din moment ce i se încredinţase sarcina de a mă conduce acolo. Omul îmi atrăsese atenţia şi se scuzase că nu poate întreţine nici un fel de discuţie în timpul conducerii. Bineînţeles că era un mod destul de brutal de a mi se respinge favoarea unui schimb de vorbe, însă mi-am închipuit că interdicţia aceasta făcea parte dintr-un regulament valabil pentru toţi conducătorii auto angajaţi ai firmei Max Urbo.

Şoferul mă luase de acasă după ce, în prealabil, fixasem la telefon ziua şi ora plecării. Mi se spusese doar că distanţa pînă la sanatoriu o vom parcurge în cîteva ore şi că acolo voi fi aşteptat de cineva în măsură să-mi dea orice lămuriri aş fi dorit.

Trecuseră de acum peste patru ore şi noi încă mai urmam ţărmul oceanului, într-un ţinut cu aspect monoton, lipsit de aşezări omeneşti şi de o vegetaţie mai bogată. Răbdarea îmi ajunsese aproape la capăt.

— Mai avem mult ? am întrebat, călcînd consemnul impus de şofer.

— Nu, mi-a răspuns el cu oarecare uimire în glas, fie că-i displăcuse indiscreţia, fie că pe drept cuvînt era mirat de neştiinţa mea.

În adevăr, numai peste cîteva minute micşoră viteza şi viră spre dreapta, întorcînd oceanului spatele. Intrasem pe un drum de ţară trasat într-o linie perfect dreaptă, bine întreţinut şi călcat nu-

mai de maşini. Decorul începea să se schimbe. Maşina urca şi cobora în pante uşoare iar în faţa noastră ridicăturile de teren erau atît de multe, încît păreau spinările rotunde ale unei turme. Aproape că amurgise şi în afară de vegetaţia săracă de arbuşti nu distingeam decît cîţiva copaci înalţi şi stingheri, răsăriţi printre coline ca nişte semne de întrebare.

După cunoştinţele mele geografice, ţinutul în care intrasem figura pe hărţi ca o regiune fertilă, însă peste tot nu zăream altceva decît ponoare. Nici urmă de aşezări omeneşti şi nici holde. Poate că din pricina înserării sau a stării de plictiseală, locurile mi se păreau pustii. Totuşi, după cîteva clipe, monotonia în care ne mişcam avea să se termine brusc. De-abia atinsesem o nouă creastă cînd, în lumina farurilor aprinse de curînd, se ivi foarte aproape un zid înalt de piatră, năpădit de muşchi şi de licheni, cu crăpături mari, însemnate de vreme, întinzîndu-se în întuneric spre dreapta şi spre stînga. Porţile de fier masive şi uriaşe îl făcură pe şofer să stopeze.

— Am ajuns, vorbi el şi, uzînd de claxon, emise un semnal care mi se păru ingenios. Sper că sînteţi mulţumit de călătorie, domnule, adăugă apoi. Am lucrat întotdeauna pe maşini foarte bune şi le-am întreţinut cu dragoste. Maşina e ca un animal credincios, ca un cîine care te îndrăgeşte. Cu cît o cunoşti mai bine, cu atît te slujeşti mai mult de ea.

Eram mirat de dispoziţia omului, nu bănuisem că poate fi atît de guraliv şi voiam să spun şi eu ceva, ca un gest de recunoştinţă pentru bunăvoinţa de a mi se fi adresat, însă atenţia mi-a fost atrasă de ceea ce se petrecea în faţă. Din poarta de

fier se detaşa glisant o placă dreptunghiulară, lăsînd un spaţiu gol prin care putea să pătrundă vehiculul nostru.

Intrasem într-o curte vastă, mai curînd un parc, în care copaci înalţi şi rămuroşi, cu trunchiurile groase, albicioase, formau un decor de o stranie frumuseţe. Aveam impresia că aleea de asfalt pe care înaintam realizează o curbă concentrică şi că locul acela împrejmuit de zid este mai mic decît îl puteam aprecia prin drumul parcurs.

În sfîrşit, se deschise un luminiş-circular, în mijlocul căruia se înălţa clădirea sanatoriului. După ce văzusem zidurile de piatră, nu mă aşteptam să găsesc aici o construcţie de spital modern. Sanatoriul unde veneam ca director semăna cu un castel medieval, cu ferestre înguste, cupole şi turnuri, o arhitectonică veche, însă primitoare. Totul era luminat.

Coborînd din maşină, mi-am putut da seama că se făcuseră toate eforturile posibile pentru modernizarea locului. Cîteva fîntîni arteziene, iluminate în culori, lampadare, plante exotice şi arbuşti răsădiţi într-o simetrie de bun-gust, statui de concepţie modernă. bănci şi mese de piatră sculptate cu măiestrie întinereau bătrînele ziduri, făcînd din castel o casă ospitalieră.

Priveam interesat în jur, cu ochiul omului ce avea să conducă provizoriu acea instituţie, cînd am observat că alături aştepta un bărbat.

— Bună seara, domnule ! Doctorul John Tores ?

— Da, am răspuns surprins şi l-am fixat în ochi. El mi-a reţinut privirea cu destulă politeţe în atitudine. I-am întins mîna.

— Numele meu este Logan, s-a prezentat apoi. Sînt administratorul sanatoriului.

— Mă bucur, i-am replicat și am continuat să-i studiez statura atletică, chipul blond, atitudinea curtenitoare.

Am vrut să mă întorc spre mașină pentru a-mi ridica valiza, însă Uri Logan m-a oprit cu un gest prin care mă asigura că are cine să se ocupe de așa ceva și m-a invitat cu o plecăciune ușoară :

— Domnul Max Urbo vă așteaptă.

M-a străbătut un fior de surpriză. Nu știam că Max Urbo va fi acolo, că venise special pentru a asista la instalarea mea.

— E în castel ?

— Da, domnule... Noi ne-am dezobișnuit de a-i mai spune astfel acestei clădiri. Denumirea lucrurilor este hotărîtă de obicei de folosința lor practică

— Desigur, desigur, am mormăit pornind spre intrare.

Însemnatul personaj, unul dintre cei mai bogați oameni ai globului, domnul Max Urbo, se afla în prima încăpere a castelului, instalat într-un fotoliu și ținînd pe genunchi o servietă voluminoasă, fapt din care mi-am dat seama că era gata de plecare. Dealtfel văzusem afară două mașini în jurul cărora așteptau cîțiva oameni. M-am oprit la oarecare distanță, adresîndu-i un salut cuviincios.

Omul din fața mea îmi inspira mai curînd interes decît emoție. Nu știam că vestitul fabricant de armament e atît de tînăr. După cîte am putut aprecia în primele clipe, Max Urbo era doar cu cîțiva ani mai în vîrstă decît mine, în jur de treizeci și opt de ani. Deși aplecat deasupra servietei, poziție

ce-i trăda nerăbdarea sau poate grija pentru timpul său măsurat, mi-am dat seama de statura zveltă, de dinamismul ce-l caracteriza.

— Fiţi binevenit, domnule Tores, l-am auzit vorbind. Avea un timbru limpede, de tenor, în care se putea bănui răceala, distanţa pe care oamenii ca dînsul o impun din obişnuinţă în discuţii. Am fost informat că sînteţi un bun medic şi sînt încredinţat de lucrul acesta.

— Vă mulţumesc, domnule.

— Aveţi vreo nelămurire în legătură cu îndatoririle dumneavoastră aici ?

— Nu, domnule.

Răspunsul monosilabic pe care i-l dădeam l-a mirat probabil, căci a făcut o scurtă pauză şi a ridicat uşor din sprîncene.

— Ştiţi exact ce aveţi de făcut ?

— Dacă am înţeles bine, n-am de făcut prea multe.

— Aţi înţeles foarte bine, domnule doctor. Vă veţi convinge, fără îndoială, că bolnavii de aici nu au nici o dorinţă să comunice cu cineva. În legătură cu tratamentul, vi s-a transmis părerea unor autorităţi de prestigiu în psihiatrie.

— Da, domnule.

Era inutil să mai protestez faţă de Max Urbo, să-i explic că ceea ce-mi pretindea el era de fapt absurd. Renunţarea la îndatoririle mele de medic avusese loc în convorbirea cu ministrul sănătăţii ; acum era prea tîrziu să mai pretind că am o conştiinţă profesională. O puteam face în cabinetul ministrului, în faţa unui om din aceeaşi breaslă, dar nu o făcusem. La drept vorbind, încă nu-mi dădeam seama de ce acceptasem propunerea. Poa-

te că în intimitatea ființei mele eram convins că oamenii internați în acest sanatoriu n-aveau în adevăr nevoie de un medic. Cel puțin deocamdată.

— Numirea dumneavoastră a și fost anunțată astăzi în presă, l-am auzit din nou pe Max Urbo.

— Numirea mea a apărut în presă, domnule ?

— Nu trebuie să vă mire, domnule doctor. E o slăbiciune a mea, mai veche : vreau să-mi fie cunoscute bunele inițiative. Nu e vorba de dumneata, ci de acest așezămînt de sănătate. Sînteți mulțumit de condițiile materiale ce v-au fost oferite ?

— Da, domnule.

Max Urbo s-a ridicat în picioare și l-a fixat pe administratorul sanatoriului, care rămăsese prezent la discuția noastră tot timpul.

— Domnul Logan a primit dispoziții să vă creeze toate condițiile de confort. Mai e ceva ? a întrebat nerăbdător, gata să pornească spre ieșire.

— Da, domnule !

— Ce anume ?!

Era vădit contrariat că-l oprisem. I-am răspuns cu destulă îndrăzneală în ton.

— Aș dori să știu dacă pot pleca oricînd de aici pentru treburi personale.

— Treburi personale ?! s-a mirat el. M-a privit pentru prima dată mai cu atenție. Nu, nu puteți pleca oricînd, domnule doctor. Prefer să ieșiți pentru cîteva zile la intervale regulate. Veți putea pleca după fiecare lună pentru cinci zile.

— Vă mulțumesc, domnule.

— Bună seara, doctore Tores... Dumneata, Logan, însoțește-mă la mașină.

Administratorul mi s-a adresat, înclinîndu-se :

— Mă întorc imediat, domnule.

4

Eram puţin ameţit, nu mă simţeam bine în vastul hol al castelului. În vreme ce ei se îndreptau spre cele două automobile care aşteptau, am coborît treptele de piatră şi m-am aşezat pe o bancă aflată în faţa unor boschete. Cum era şi firesc, gîndurile îmi erau răvăşite, trecusem printr-un moment cu totul deosebit, întîlnirea cu Max Urbo şi discuţia avută cu dînsul nu era ceva obişnuit, nu oricărui om de pe stradă îi era dat să trăiască asemenea eveniment. Mă întrebam dacă făcusem faţă întrevederii care tocmai luase sfîrşit, dacă mă comportasem corespunzător, cînd, în dreapta mea, un zgomot uşor m-a făcut să tresar. Eram surescitat, trecusem prin nişte momente de mare tensiune, în mintea mea stăruiau atîtea semne de întrebare, multe lucruri pe care nu mi le putusem explica rămîneau nelămurite şi acum după întîlnirea cu Max Urbo, încît nu-mi era deloc la îndemînă să mai trăiesc şi alte surprize.

Am întors capul şi, spre uimirea mea, dintre boschete, tocmai se ivea înaintînd de-a buşilea un copil. N-am zis nimic în primele clipe, nici el n-a scos vreo vorbă, de altfel poziţia în care se străduia să iasă la lumină nu i-ar fi îngăduit o conversaţie chiar dacă ar fi fost el amator de aşa ceva. Se deplasa încet, mergînd pe patru labe, ferindu-se de ramurile dese care, probabil, erau pline de spini şi-i agăţau hainele. În cele din urmă a ieşit din boschet, s-a ridicat în picioare, m-a cercetat mai întîi cu o privire expertă şi lămurindu-se, proba-

bil, asupra persoanei mele, mi-a făcut cu ochiul în semn de complicitate.

— N-am găsit-o, a zis.

Era un băiat cam de doisprezece ani, cu părul cînepiu şi încîlcit, plin de fire de iarbă şi frunze, pe obrazul stîng i se vedea o zgîrietură, o căpătase de curînd, se putea constata lucrul acesta chiar la lumina răspîndită de lampadare şi de ferestrele castelului. Chipul rotund şi bronzat de soare, îmbrăcămintea sumară şi atitudinea lui în general mă convingeau că băiatul nu era dintre aceia ce-şi petrec vremea în vreo încăpere, studiind sau exersînd la vreun instrument muzical, ci că mai toată vremea bătea aleile parcului, iscodea ascunzişurile şi pîndea păsările sau animalele care s-ar fi aflat în preajma castelului. Fără îndoială că în mod normal oricînd îşi putea pierde în tufişuri un obiect cu care se juca, acum însă, după ce se lăsase noaptea, îmi era mai greu să cred că i se întîmplase aşa ceva. Mai mult decît probabil, în ultima jumătate de oră, acolo se aflase Logan cu alţi oameni, ultimele zece minute Max Urbo stătuse de vorbă cu mine, băiatul nu-şi putea face de joacă tocmai în faţa castelului. Ştiam că vorbele „n-am găsit-o" erau o minciună, poate că de-l întrebam ce anume nu găsise, s-ar fi încurcat în răspuns. Nu l-am întrebat, am socotit că e mai bine să procedez ca şi dînsul, să născocesc ceva care să-l pună în încurcătură.

— N-ai găsit-o pentru că nu e acolo, am spus eu cu siguranţă în glas.

— Ce să fie ? s-a mirat băiatul.

— Mingea.

— De unde ştiţi c-am pierdut o minge şi că nu-i acolo ?
— Pentru că am văzut-o în altă parte.
— Unde ?
— Sub banca aceea ! şi i-am arătat în partea opusă.
El a întors capul numai pentru o clipă şi imediat a renunţat să mai privească.
— Pe mine nu mă duceţi, a zis. Mai întîi că n-am pierdut nici o minge.
— Ştiam.
— Ce ştiaţi ?
M-am întors şi am privit în sus coroana unui stejar, care-şi avea tulpina în tufişurile din care tocmai ieşise băiatul. Pe una din laturi, crengile groase erau ramificate pînă spre ferestrele castelului.
— Ai fost în stejar, am spus.
Băiatul m-a privit mai întîi mirat, apoi încruntat şi, în cele din urmă, chipul i s-a luminat de un zîmbet şmecher.
— Văd că nici pe dumneavoastră nu vă poate duce cineva. Ar fi bine să cădem la învoială.
— Adică ?
— Adică să fim prieteni.
— De acord, am spus.
— Atunci e bine, s-a bucurat el. În cazul acesta vă pot spune că în adevăr am fost cocoţat în stejar să-l pot urmări pe bos.
— Care bos ?
— Stăpînul cu care aţi vorbit.
— Aha. Şi ?
— Nimic. Eram curios să-l văd de aproape. Uite-l că pleacă.

În adevăr, cele două mașini se puseseră în mișcare. Uri Logan a rămas privindu-le pînă cînd au dispărut pe drumul ce ducea în adîncul parcului, apoi s-a întors spre intrarea principală a castelului. Văzîndu-l, băiatul s-a retras în umbra copacilor, gata de plecare.

— Stai, i-am strigat, nici nu mi-ai spus cum te cheamă.

— Mă numesc Ferry, a zis el, ne vedem mîine.

M-am ridicat de pe bancă și am ieșit în lumină. Logan m-a zărit și, așa cum îmi făgăduise, s-a îndreptat spre mine.

5

A doua zi m-am deșteptat cînd soarele se înălțase de mult. Administratorul Logan mă instalase la etaj, într-una dintre cele mai confortabile încăperi ale castelului. Stăteam întins pe pat și cercetam spațiul în care mă aflam și pe care seara, obosit de drum, n-avusesem timp să-l cunosc prea bine. Cred că leneveam în așternut mai mult din lașitate. Începînd cu dimineața aceea, inițiativele ar fi trebuit să-mi aparțină, în definitiv eram directorul sanatoriului. Totuși nu făceam nimic. Gîndeam despre mine ca despre altul, mă socoteam un om de paie și, în realitate, așa mă și comportasem în ultima vreme. Felul în care acceptasem această slujbă, apoi modul în care fusesem adus și aprobasem docil toate cîte mi se ceruseră nu duceau decît la concluzia că n-am de făcut nimic, mai

exact că n-am dreptul să fac ceva. Cred că mai intervenea şi curiozitatea.

Aşteptam să văd ce are să se mai întîmple. Eram sigur că Max Urbo dăduse indicaţii precise administratorului în legătură cu mine. Mă întrebam dacă îmi pregătiseră un cabinet medical, cît de cît, sau măcar un birou.

Mi se făcuse şi foame. M-am ridicat hotărît să cobor şi m-am oprit din nou, iscodind prin cameră. Prin cele două ferestre ce se deschideau în faţa clădirii puteam privi locul unde coborîsem cu o seară mai înainte. Nici o mişcare, nici o fiinţă omenească. Am dat ocol încăperii, am deschis o uşă în peretele din stînga şi am intrat în baie. Aceeaşi eleganţă ireproşabilă. Baia avea o singură fereastră umbrită. Am vrut s-o deschid, însă cîrligele erau înţepenite, greu de mişcat. Mi-am dat seama că fereastra dădea într-o curte interioară, pe o terasă îngustă şi acoperită.

Apa rece m-a înviorat. Peste cîteva minute eram îmbrăcat într-un costum elegant şi deschideam uşa dormitorului cu prudenţa celui ce vrea să iasă neobservat dintr-o casă străină.

— Bună dimineaţa, domnule doctor, am auzit pe cineva.

Era o fată cu chipul mic, cu ochi albaştri şi părul blond, încît semăna cu o păpuşă de ipsos îmbrăcată într-un halat alb, cu o croială mai mult de rochie. Mi s-a părut puţin surprinsă, chiar speriată, deşi eram convins că se afla acolo mai de mult.

— M-a trimis domnul Logan să văd dacă v-aţi sculat.

— Ai aşteptat în faţa uşii ? m-am mirat.

— Nu. Am stat acolo ! şi mi-a arătat în jos treptele de marmură. Vă puteţi bizui pe mine, domnule doctor, sînt omul dumneavoastră de ajutor dacă aveţi nevoie de ceva.

— Eşti soră ?

— Da. Domnul Logan vă roagă să poftiţi în sufragerie.

Am coborît împreună treptele în holul în care mă văzusem cu Max Urbo, apoi, deschizînd o uşă masivă de stejar, am pătruns în sufragerie. Pereţii acestei încăperi, din lemn roşcat, erau sculptaţi aproape în întregime, reprezentînd scene de vînătoare şi de familie, lupte şi alegorii a căror semnificaţie n-o cunoşteam.

Pe una dintre laturile mesei, administratorul îşi rezema coatele cu tîmplele sprijinite în pumni. Cu aceeaşi atitudine curtenitoare, pe care de acum i-o cunoşteam, s-a ridicat să mă întîmpine.

— Probabil că vreţi să cunoaşteţi personalul sanatoriului ? m-a întrebat el după ce am schimbat cîteva vorbe fără importanţă. Vă aşteaptă alături.

Am încuviinţat şi el a tras o draperie grea ce închidea o arcadă, descoperind altă încăpere asemănătoare cu cea în care ne aflam. Aproximativ patruzeci de oameni, bărbaţi şi femei, în ţinută şi cu chipuri festive, aşteptau în picioare, formînd un careu aproape perfect. Caraghioslîcul situaţiei m-a făcut să zîmbesc, zîmbet interpretat se vede pozitiv, căci pe feţele oamenilor s-a ivit îndată o destindere, şi grupul şi-a pierdut rigiditatea iniţială.

Apariţia mea făcuse întîmplător o bună impresie. Nu aceeaşi impresie mi-am format-o eu despre administrator. Uri Logan sau fusese militar şi era obişnuit cu o disciplină fermă, sau voia să-mi im-

pună un anumit mod de comportare în relațiile viitoare cu personalul. În timp ce-mi prezenta în fraze destul de zgîrcite pe fiecare, mă gîndeam în altă parte și, cum se întîmplă în asemenea situații, am reținut doar pe cîțiva, mai mulți datorită înfățișării sau comunicării neprevăzute ce are loc între oameni necunoscuți în urma unei simple priviri.

Un bărbat cam de patruzeci de ani, scund, roșcovan, mă privea cu deosebită simpatie. Ajungînd cu explicațiile la dînsul, Uri Logan mi-l prezentă ca fiind specialistul grădinar, cel ce se îngrijește de flori și de întreg parcul. I-am zîmbit deschis nu numai pentru bonomia lui, dar și pentru noblețea profesiei. Dintre ceilalți am reținut pe bucătăreasă, o femeie mai vîrstnică, cu o privire rea și iscoditoare, un flăcău uriaș, cu un tic al mușchilor faciali, salariat pentru munci manuale mai grele, o fată slăbuță, cu fața adormită, despre care mi se spusese că e stenodactilografă, dar că în general îl ajută pe Logan în treburile administrației, și un alt tînăr, vioi, cu ochii neastîmpărați, șoferul care circula des între sanatoriu și oraș pentru aprovizionarea cu alimente proaspete. Restul personalului era format din ajutoare la bucătărie, cameriste, oameni de serviciu, portari, meseriași pentru întreținere.

— Mai avem cîțiva paznici, domnule doctor, a ținut Uri Logan să mă informeze. Aceștia fac cu schimbul în jurul parcului, măsură pe care am luat-o datorită faptului că sîntem destul de izolați, după cum ați putut constata.

— Bănuiesc că ne vom înțelege destul de bine, domnilor, m-am adresat tuturora cu o ușoară în-

clinare și culegînd încă o dată semnele de simpatie ale celor mai mulți.

În clipa aceea l-am văzut furișîndu-se din spatele nostru pe Ferry. A trecut încet după oamenii așezați în careu și îndată și-a ivit capul cu părul lui cînepiu lîngă omul despre care aflasem că se îngrijește de parc. Acesta l-a apucat ocrotitor pe după umeri fără să-l privească.

— Unde ai fost, Ferry ? a întrebat Uri Logan cu autoritate dar și cu reținerea subalternului atunci cînd șeful se află de față.

— În parc, domnule, a răspuns băiatul.

— Dumneata, Magdula, nu l-ai anunțat să fie aici ? a mai întrebat Logan, privindu-l fix pe grădinar.

— Ba da, domnule, însă vedeți și dumneavoastră, copilul rămîne copil.

— Să nu se mai întîmple, a vorbit mai departe administratorul, apoi s-a aplecat spre mine. Dacă dumneavoastră nu mai aveți să le vorbiți...

— Nu, nu am nimic să le vorbesc, am spus.

— În cazul acesta pot să plece. Poate pleca fiecare la treburile lui, s-a adresat oamenilor.

Ne-am retras în spatele draperiei.

— Voiam să știu doar dacă Ferry este singurul copil care se află aici, i-am vorbit lui Logan.

— Da, este singurul, m-a informat el. Nu avem decît o singură familie, aceea a zidarului care se ocupă cu întreținerea, adică soț și soție, însă fără copii. Ceilalți sînt necăsătoriți, grădinarul nu are soție, mama copilului s-a pierdut cu doi ani în urmă. Nu am găsit să angajăm alt grădinar, încît Magdula este o excepție între angajații noștri.

— Ce fel de excepție ?

— Este singurul căruia i s-a îngăduit să locuiască aici împreună cu fiul său.
— E un copil bun ?
— Da, este. Mie, personal, îmi pare rău pentru dînsul, domnule doctor, locuind aici, cu tatăl său, nu poate merge la şcoală, iar între angajaţi nu e nimeni care să-l ajute. Doar dacă...
— Da, spune.
— Nu, nimic.
— Te-ai gîndit la mine, Logan ?
— Nu, domnule doctor, parcă s-a scuzat el, nu v-aş putea face asemenea propunere. Dumneavoastră aveţi alte treburi, alte preocupări.

6

O jumătate de oră mai tîrziu, după ce luasem dejunul, mă aflam din nou împreună cu Logan.
— Aş dori să văd cabinetul medical, i-am cerut.
După ce am traversat holul castelului, el a deschis o uşă opusă celei ce dădea în sufragerie, deasupra căreia se vedea şi o mică tăbliţă indicatoare. Cabinetul, o singură încăpere, era utilat simplu. Chibzuind la cele ce aveam de făcut, mi-am putut da seama că totuşi mi se puseseră la dispoziţie mobilierul şi aparatura necesară pentru a consulta un om sau pentru a-i acorda primul ajutor. O vitrină specială din mahon şi cristal era înzestrată cu destule medicamente, toate pentru un tratament specific medicinei generale. Faptul nu m-a mirat prea mult. Mă convingeam de la un ceas la altul

că bolnavii internaţi acolo nu suferă de nici un fel de psihoză, că întreg sanatoriul era un pretext şi că eu însumi însemnam cu mult mai puţin decît nota referitoare la numirea ca director al sanatoriului, apărută în ziare.

Nu voiam totuşi să-mi trădez gîndurile. Eram sigur că sub masca supunerii şi a curtoaziei, administratorul Logan ascundea cea mai atentă supraveghere asupra intenţiilor mele. Dacă m-aş fi arătat prea indiferent faţă de îndatoririle de director, atît cît îmi fuseseră îngăduite, cred că i-aş fi dat de bănuit. Am preferat de aceea să adopt atitudinea naivului care-şi ia în serios o sarcină chiar atunci cînd i se încredinţează formal.

În timp ce iscodeam fiecare colţişor al cabinetului pentru a mă edifica asupra celor aflate acolo, Uri Logan, rămas în picioare, lîngă uşă, mă urmărea cu vădit interes, atent la exclamaţiile mele aprobatoare.

— E perfect, domnule Logan, i-am spus în cele din urmă. Bolnavii unde sînt internaţi ?

— Doriţi să-i vedeţi, domnule ?

— Bineînţeles.

El a rămas tăcut mai mult decît s-ar fi cuvenit, şi puţin încurcat. Era limpede că-şi căuta cuvintele.

— Da, da, a vorbit în cele din urmă. Îi veţi vedea, domnule doctor. Dumneavoastră, după cîte am înţeles din spusele domnului Urbo, nu veţi aplica un tratament asupra lor, ci-i veţi supraveghea.

— Ştiu exact ce am de făcut, domnule Logan.

— Vă rog să nu vă supăraţi, s-a scuzat el. Va trebui, fără îndoială, să-i cunoaşteţi, să vă faceţi o

părere despre dînșii, însă nu știu cum e mai bine să procedăm.

— Nu înțeleg.

— Ei stau, de obicei, în camerele lor, fiecare are cîte o cameră unde li se servește și masa. Nu prea comunică între ei și nici cu noi, cu nimeni, iar dumneavoastră știți mai bine decît oricare cauza acestei comportări. Domnul Urbo v-a vorbit.

— Da, mi-a vorbit.

— Ies totuși la plimbare, în fiecare zi aproape, cîte o oră, două, se plimbă prin parc, pe alei, uneori schimbă cîte o vorbă și desigur că veți avea prilejul să-i vedeți, să-i observați în măsura în care și ei se vor afla în momentele prielnice.

— Cîți sînt ?

— Trei, domnule.

Nu mă așteptam la această cifră. Bănuiam că sînt puțini, mi se spusese, însă în nici un caz că sînt doar trei bolnavi. Totuși nu m-am trădat.

— Mai tineri, mai în vîrstă ? am vrut să știu.

— Unul dintre ei este trecut de cincizeci de ani, ceilalți doi sînt mai tineri. În general, domnule doctor, se comportă normal. Dacă i-am judeca după fizionomie, după gesturile și acțiunile lor, par mai normali decît oamenii sănătoși. Uneori joacă șah, aici, în fața clădirii, sau discută, glumesc cu personalul de serviciu, totul pare firesc. Bineînțeles, eu am prevenit oamenii să nu-i plictisească. Noi îi stimăm, domnule doctor, îi respectăm, pentru că de aceea sîntem plătiți de domnul Urbo toți cei pe care ne-ați cunoscut. Ne facem datoria și dumneavoastră înțelegeți bine lucrurile acestea.

Tot ce debita Logan aducea a instruire, o lecție discursivă plină de rețineri și de contradicții.

— Crezi că astăzi vor ieşi din camerele lor ?

— Fără îndoială, domnule doctor, ies în fiecare zi. Îi vom întîlni peste cîteva ore, fără îndoială. Vom ieşi împreună, dacă binevoiţi, şi veţi avea prilejul să vă daţi seama.

— Le întocmeşti un meniu special ?

— Da, domnule, în fiecare zi. Vă rog chiar să-l aprobaţi dumneavoastră de fiecare dată. În privinţa aceasta, sîntem datori să le oferim toate condiţiile, să le satisfacem toate dorinţele... bineînţeles cu aprobarea dumneavoastră.

— Există aici o bibliotecă ?

— Da, domnule.

— Ei citesc ?

— Citesc, domnule. Adică nu ştiu. La drept vorbind, biblioteca noastră e destul de mică, doar cîteva sute de volume beletristice, şi o folosim mai mult pentru personalul de serviciu. Nu, ei nu citesc, domnule. Vreau să spun că nu mi-au cerut nici o carte din acestea. Ar trebui să citească ?

— Fiecare face ce vrea, i-am răspuns în doi peri domnului Logan, bucuros că-i descoperisem unul dintre punctele asupra căruia nu fusesem iniţiat.

Eram sigur că oamenii citeau mult. Logan o afirmase de la bun început, fără să-şi dea seama. În cazul acesta, psihoza care li se atribuia nu mai putea fi o realitate. Am trecut repede peste afirmaţiile lui, tocmai pentru a nu-i atrage atenţia, mulţumindu-mă cu încă o constatare ce-mi întărea bănuielile.

— Dumneata ai trimis sora medicală să mă cheme la dejun ? l-am întrebat.

— Da, domnule.

— Nu cred că e bine ce-ai făcut. În definitiv, e un cadru sanitar, are alte îndatoriri, nu ? Puteai trimite un om de serviciu, nu crezi ?

— Aveţi dreptate, şi vă asigur că voi fi mai atent altă dată.

— Foarte bine, domnule Logan. Acum vreau să verific aparatura din cabinet şi te-aş ruga să mă laşi singur. Cînd crezi că putem ieşi împreună prin parc şi putem vedea, eventual, pe cei trei bolnavi, te rog să vii să mă anunţi.

— Da domnule.

— E o datorie a mea să fac acest lucru, deşi, între noi, vorbind, aş fi bucuros să nu se ivească nici un fel de complicaţii cu dînşii. Am în curs o lucrare la care scriu şi mi-ar folosi grozav un timp liber mai îndelungat.

— Aici, la noi, veţi putea lucra în linişte, domnule doctor. Nici eu nu-mi voi îngădui să vă tulbur decît în cazuri extreme.

— Mulţumesc, domnule Logan, eşti un om de înţeles.

În timp ce ieşea din cabinet, i-am zărit pe faţă un zîmbet de satisfacţie. Se temea, probabil, că voi fi un om insistent, dificil, care-i putea amplifica răspunderile ce le avea la castel şi mă străduiam să-i creez o impresie contrarie.

Rămas singur în cabinet, m-am aşezat într-un fotoliu aflat acolo şi cîteva minute am privit în continuare interiorul încăperii, aparatura, instrumentele medicale, rafturile cu medicamente, deşi nu acestea mă preocupau în primul rînd. Mă întrebam, cum de putea exista un sanatoriu numai pentru trei bolnavi, cît de important era acel aşezămînt de sănătate, încît numirea directorului să

fie anunţată în presă. Începusem să cred tot mai mult că cei trei internaţi nu erau bolnavi şi dacă era aşa, ce căutau nişte oameni normali într-un loc atît de izolat, de ce se investiseră atîţia bani pentru amenajările de la castel, de ce era nevoie de un personal atît de numeros şi de paznici de-a lungul zidurilor ? O altă întrebare la care deocamdată nu-mi puteam răspunde pornea de la Ferry. De ce personalul de serviciu fusese angajat condiţionat, adică fără copii ? Pentru că aceasta reieşea din spusele lui Uri Logan, grădinarul Magdula cu fiul său Ferry erau o excepţie, nici un alt angajat nu avea copii acolo. De obicei unde se află copii, există şi jocuri, hîrjoană şi zgomot. Înlăturarea copiilor, asigurarea liniştii erau măsuri justificate pentru a crea condiţii unor mizantropi. Dar dacă cei trei erau oameni zdraveni, sănătoşi, de ce aveau nevoie de atîta linişte ? Poate că lucrau la ceva şi nu trebuiau tulburaţi ? Nu eram sigur de nimic, nu-mi puteam formula o părere precisă, trăiam încă o stare de nesiguranţă care mă enerva.

7

În aceeaşi zi, aproape de amiază, aveam să-mi schimb părerea, în sensul că n-avea nici un rost să fiu atît de zelos în susceptibilitatea mea. Am cunoscut pe cei trei domni, locatari ca şi mine ai castelului, şi chestiunea mi-a apărut extrem de simplă : oamenii nu sufereau de nici un fel de psihoză, erau sănătoşi din toate punctele de vedere. Ca specia-

list, mi-am dat seama uşor de lucrul acesta şi faptul nici nu m-a intrigat. Am descoperit doar o trăsătură care mă caracteriza fără să ştiu, şi anume naivitatea.

De ce spun lucrul acesta ? Pentru că atît ministrul sănătăţii cît şi domnul Max Urbo, dacă mă gîndesc bine, îmi vorbiseră destul de limpede de la început. Nu eram obişnuit cu acest fel de a vorbi, de aceea i-am înţeles greşit. Ei nu voiseră propriu-zis să mă înşele, ci pur şi simplu să mă menajeze. Potrivit educaţiei pe care o aveam, trăind între oameni simpli, deschişi şi sinceri, probabil că i-aş fi pretins lui Max Urbo să mi se adreseze cam în felul acesta : „Domnule doctor John Tores, am nevoie de un medic psihiatru pentru a fi drectorul unui sanatoriu, care de fapt nu e sanatoriu, care să confirme prin prezenţa lui că îngrijeşte nişte alienaţi mintali, care de fapt sînt sănătoşi, iar pentru asta îl plătesc mai mult decît s-ar aştepta." Domnul Max Urbo nu putea vorbi în felul acesta şi cu atît mai puţin unui intelectual care, se presupune, îşi are personalitatea lui. Nu-mi putea vorbi decît adresîndu-mi-se ca unui medic psihiatru, despre care se poate crede că e în stare să sesizeze nişte subtilităţi.

Văzînd că accept direcţia şi salariul exagerat ce mi se oferiseră, Max Urbo nu se gîndise nici o clipă că eu nu-mi dau seama despre ce este vorba. Acum mă bucuram că cel puţin nu-mi dezvăluisem tenacitatea caracterului, fapt care m-ar fi făcut nedemn de încrederea ministrului şi a lui Max Urbo. Trecusem un examen greu fără nici un efort, numai datorită faptului că fusesem intimidat de autoritatea lor.

Am început să-mi formez asemenea convingeri după ce l-am cunoscut mai întîi pe cel mai vîrstnic dintre pretinşii bolnavi. Umblam alături de Logan, pe una dintre alei, admiram frumuseţile parcului, cînd în faţa noastră s-a deschis un luminiş şi imediat privirea mi-a fost atrasă de strălucirea unui lac, cu o suprafaţă cam de cinci mii de metri pătraţi, înconjurat de vegetaţie specifică. Cineva, un bărbat cu o pălărie cu boruri mari, îmbrăcat într-un tricou cu mînecă scurtă, pescuia. Îi vedeam doar spatele şi vîrful undiţei. Cum stătea singur, atent la luciul apei, omul ne-a auzit umbletul şi s-a răsucit spre noi, înălţîndu-şi cu un bobîrnac pălăria pe frunte. A stăruit doar cîteva clipe cu privirea asupra mea, apoi am putut observa limpede cum pe chipul său se iveşte o lumină de surpriză plăcută, specifică omului plictisit, izolat, care asistă la o schimbare, la o apariţie nouă. Îndrăznesc să afirm că chiar numai acest semn, această inobservabilă comportare, era o dovadă că pescarul nu putea fi un mizantrop. Şi-a asigurat undiţa într-un cîrlig înfipt în pămînt, s-a ridicat şi a venit să ne întîmpine. Călca apăsat şi rar, puţin reţinut în gesturi, însă zîmbitor, ca şi cum ar fi vrut să prelungească ritualul acelei întîlniri cu noi.

— Nu vrea să se agaţe nimic, Logan, a vorbit el, arătînd cu un gest peste umăr luciul lacului.

Mi-am dat seama după fizionomie că e un intelectual, iar dezinvoltura, modul cum se adresase administratorului mă făceau să cred că e un personaj important. Impresia avea să mi se confirme îndată. Logan, intimidat, s-a înclinat de cîteva ori.

— Îmi pare rău, domnule profesor, că nu aveţi noroc la pescuit. Îmi pare rău, desigur... dar... îngăduiţi-mi să vă prezint pe domnul doctor John Tores.

— Mă bucur, doctore, mi s-a adresat pescarul, întinzîndu-mi mîna. Numele meu este Valbunius.

Ultimele lui cuvinte mi-au dat senzaţia unui curent electric străbătîndu-mi corpul. Ştiam că Valbunius, Tanus Valbunius era unul dintre cei mai celebri savanţi în domeniul chimiei şi fizicii, întîlnit în multe tratate pe care le studiasem. Nu eram sigur că am în faţă pe marele om de ştiinţă şi nici nu-l puteam întreba. În primul rînd l-aş fi jignit, iar în al doilea rînd aş fi apărut în faţa lui şi a administratorului Logan ca un intrus în castel, care habar n-are pe ce lume se află, unde şi pentru ce a venit acolo. Or, în urma propriilor raţionamente. de ultimă oră, ajunsesem la concluzia că trebuie să adopt poziţia celui ce cunoaşte cum stau lucrurile, dar că se supune unui consemn general. Chibzuind rapid, m-am hotărît să nu pierd totuşi prilejul de a mă încredinţa pe cine am în faţă.

— E o cinste să vă cunosc, domnule profesor, am zis, imitîndu-l în atitudine pe Logan. Şi vă rog să primiţi omagiile cuvenite unei personalităţi ca dumneavoastră.

— Haida-de ! O personalitate care nu e în stare să scoată un peştişor din baltă. Ha-ha ! a rîs el.

Pînă aici nu greşisem cu nimic şi am continuat în glumă :

— Peştii sînt prin excelenţă muţi, dar se vede că sînt şi surzi. Nu se supun teoriilor dumneavoastră, care au captivat lumea ştiinţifică !

— Teorii, da, bine zis ! şi a făcut un gest de lehamite, ca şi cum nu-i făcea nici o plăcere să se vorbească despre preocupările lui. S-a întors spre administrator : ce spui, Logan, s-o prinde ceva sau nu ?

— Nădăjduiesc că da, domnule profesor.

Tanus Valbunius a făcut un semn de salut şi s-a întors fără altă vorbă spre lac. Eram adînc impresionat de faptul că-l cunoscusem, mă întrebam de ce trebuia să se spună despre dînsul că e alienat mintal și ce făcea, în definitiv, acolo, la castel, un savant de talia lui ? Am pornit mai departe, în tăcere, alături de Logan.

— Ce spuneți, domnule doctor ? m-a întrebat după un timp administratorul.

— E în regulă domnule Logan. Dacă lucrurile merg tot așa de bine, îmi voi putea isprăvi lucrarea cu succes.

— E un om de mare valoare, nu ?

— Da, este.

— Păcat că nu mai e sănătos.

N-avea rost să încurajez o discuție lipsită de temei si am schimbat firul vorbei.

— Parcul se întinde mult ? am vrut să știu.

— În linie dreaptă, pînă la ziduri, cam un kilometru. Avem însă paznici buni, v-am informat azi dimineață dacă vă amintiți. Nu intră şi nu iese nici pasărea fără să știm.

— Văd înaintea noastră un om, i-am atras atenția. Poate că e unul dintre ceilalți doi bolnavi ?

— Nu, domnule, e grădinarul.

Apropiindu-se mai mult, l-am recunoscut, în adevăr, pe grădinarul scund, roşcovan, care mă privea cu atîta simpatie, în vreme ce Logan îmi pre-

zenta personalul. Avea în mînă un foarfece de tăiat vița, cu care ciocănea uneori coaja copacilor. Zărindu-ne, s-a oprit în marginea aleii prunduite și mi-a zîmbit iar cu prietenie.

— Sînteți imprudent, domnule Logan, a zis el cînd am ajuns alături.

Administratorul a ridicat din sprîncene mirat.

— Nu te înțeleg.

— Mă gîndesc la domnul doctor, nu la dumneavoastră. Cîinii.

— Ai dreptate, așa e. Vrei să ne însoțești ?

— Chiar asta și fac.

Am pornit mai departe, și Logan a început să-mi explice teama grădinarului, care venea în urmă la cîțiva pași.

— Avem șapte cîini, domnule, de o ferocitate extremă. I-am adus special pentru paza parcului și vă pot asigura că nu am mai mare încredere nici în oamenii plătiți special pentru supravegherea zidurilor. Sînt tigri, nu animale domestice. Omul care ne însoțește are dreptate : pentru un necunoscut sînt mai periculoși decît o armă de foc.

— După cîte înțeleg, mi-am manifestat îngrijorarea, nu voi putea circula decît însoțit.

— Nu, domnule doctor, să n-aveți nici o grijă. Pe cît sînt de răi, pe atît sînt de inteligenți. Dacă veți binevoi să asistați de cîteva ori cînd îi hrănim, veți deveni prietenul lor, ca toți cei ce locuiesc aici. Așa am procedat pentru fiecare dintre oamenii noi angajați, așa am procedat și cu cei trei domni internați la noi. Ați văzut că domnul Valbunius stă singur pe malul lacului, dumnealui se înțelege cu ei perfect.

Prezența unor astfel de fiare în preajma noastră mă cam îngrijora și priveam în jur cu prudență. Eram obișnuit cu demența umană, nu însă și cu cea cîinească. Ne apropiam de castel și, din punctul în care ne aflam, am putut privi pentru prima dată întreaga panoramă a clădirii. Intrarea în holul cunoscut de mine, de unde se putea pătrunde în sufragerie, în cabinetul medical, apoi sus, pe treptele de marmură, nu era singura. Spre răsărit se vedea altă terasă, împrejmuită de un gărduleț lucrat elegant în fier forjat, avînd deasupra o cupolă enormă, sprijinită de stîlpi groși, prevăzuți cu felinare fixe. Ușile masive de lemn, ca de cetate, erau sculptate cu multă măiestrie, într-o risipă de adîncituri, arătînd ca niște adevărate basoreliefuri. Deși de departe nu distingeam ce reprezintă, trăiam momentul estetic produs doar de îmbinarea acelor lumini și umbre concurînd la expresia operei de artă. Turnul de deasupra arăta mai încăpător decît acela în care aveam eu camera.

— Domnul Valbunius locuiește acolo ? am întrebat, arătînd turnul.

— Da, a răspuns Logan. Acolo locuiesc toți trei. Are fiecare cîte o încăpere, mai e o sufragerie, încă o sală comună. La drept vorbind, stau mai mult izolați, fiecare în camera lui, nu prea vorbesc unul cu altul, aproape că nu vorbesc deloc.

Constatam că Logan nu era atît de inteligent cum îmi închipuisem. Insistența lui de a-mi repeta cu atîta seninătate o lecție învățată pe dinafară mă îndreptățea, fără îndoială, să-l calific astfel.

— Noi, domnule, a continuat el, nu-i vizităm niciodată. În afară de cameriste, de oamenii care-i servesc, nu intră nimeni în partea aceea a clădirii.

Pentru un om mai puţin calm, dădăceala aceasta putea deveni agasantă ; eu, însă, eram hotărît să-l las în apele lui.

— Foarte bine, foarte bine, i-am întărit spusele. Am arătat apoi partea dreaptă a castelului. În aripa aceea ce este ?

— Acolo locuieşte personalul de serviciu. Şi eu, domnule. Am omis să vă informez că puteţi comunica uşor din camera dumneavoastră şi din cabinet printr-un sistem de sonerii.

— Cu cine ?

— Cu mine, domnule doctor. Oricînd doriţi, mă puteţi chema.

— Cu altcineva nu am asemenea legături ? Cu un om de serviciu, de pildă.

Logan a ezitat cîteva clipe.

— Dacă doriţi, vă pot instala, domnule doctor.

— Nu, nu e nevoie. În restul castelului ce mai e ?

— Nimic, domnule. Mobile şi panoplii prăfuite, lipsite de interes. Aşa bănuiesc cel puţin pentru că încăperile sînt încuiate.

— E un loc destul de agreabil, liniştit.

— Da, domnule doctor, în adevăr liniştit. Aici nu se întîmplă nimic. Ştiu că grija domnului Urbo este una singură : însănătoşirea celor trei bolnavi, scop pentru care personal sînt devotat cu trup şi suflet. Bineînţeles, domnule doctor, în măsura în care îmi va fi acordată îndrumarea dumneavoastră.

— Mă voi strădui, domnule Logan, să fiu devotat şi eu intereselor noastre comune.

— Vă mulţumesc, domnule.

Ajunsesem lîngă terasa umbrită de cupola uriașă a intrării dinspre răsărit, cînd Logan s-a oprit, întorcîndu-se spre grădinar.

— Mulțumesc, Magdula, nu mai e nevoie să ne însoțești, a zis el.

Uitasem de prezența apropiată a grădinarului, uitasem și de cei șapte cîini. Omul roșcovan, Magdula, cum auzisem că-l cheamă, ne-a salutat ridicînd arătătorul la tîmplă și s-a retras ducînd pe chip același zîmbet prietenos. Mă atrăgea intrarea din fața mea, voiam să deslușesc sculpturile de pe ușa de lemn și m-am oprit locului.

— Doriți să-i cunoașteți și pe dumnealor ? l-am auzit pe Logan.

De-abia atunci am văzut doi tineri, lîngă o măsuță rotundă și joasă, atenți deasupra unei table de șah. Măsuța era așezată între colonade, încît nu-i putusem zări pînă atunci. N-am răspuns imediat. Cum stăteau aplecați, am avut răgaz cîteva clipe să le observ profilurile, ținuta. Nu erau chiar tineri, cum mi se păruse, oricum, nu puteau fi mai vîrstnici decît mine.

După ce a mișcat un pion, unul dintre ei și-a îndreptat spatele și, întorcînd capul, a schițat un salut către Logan. Pe mine m-a privit surprins la început, apoi cu o indiferență rece, ca și cum lîngă ceilalți copaci din parc se mai ivise încă unul pe care, pînă atunci, nu-l observase. Mi-am închipuit că erau anunțați de venirea mea și că le suscitam interesul exact cît o mobilă de care nici nu te împiedici, dar nici nu-ți este utilă. Constatarea aceasta, dreaptă sau nu, m-a făcut să-i răspund administratorului cu oarecare nervozitate.

— E destul timp să-i cunosc în altă zi, domnule Logan.

Am întors spatele acelei frumoase intrări, prilejuind încă un motiv de satisfacţie însoţitorului meu.

8

O vreme, aproape că n-am părăsit aripa castelului în care locuiam. Eram plictisit şi intrigat de mine însumi. Îmi lăsasem spitalul şi pacienţii, îmi schimbasem modul de viaţă fără nici un rost. Stăteam mai mult în cameră sau în cabinet şi citeam. Adusesem mai multe tratate medicale, descoperisem şi în biblioteca lui Logan cîteva cărţi de literatură pe care nu le citisem şi le apreciam ca interesante. Chibzuisem, totuşi, să organizez, mai exact să pretind cîteva lucruri, încît prezenţa mea să fie simţită în castel. Astfel, îi cerusem administratorului să-mi arate în fiecare dimineaţă meniul întocmit pentru cei trei pacienţi, pe care îl aprobam fără să fac nici o obiecţie. Îmi dădeam seama că acest meniu era solicitat de ei, probabil de Tanus Valbunius, personal. De fiecare dată mă interesam de comportarea lor în ziua precedentă, mulţumindu-mă cu informările lui Logan, confecţionate din cele ce observase în orele în care oamenii ieşeau în parc. Ştiam că nu-mi relatează exact cele ce vedea, avînd tendinţa tot timpul să prezinte lucrurile prin prisma înţelegerii şi îndatoririlor sale, eu însă mă arătam satisfăcut.

O altă măsură pe care o luasem era că în fiecare zi trebuia să mi se aducă ziarele şi cîteva reviste de specialitate. Aceste publicaţii soseau de obicei pe la ora nouă, odată cu maşina care transporta alimentele din oraş.

Sora medicală aştepta în permanenţă dispoziţiile mele. Mă gîndisem la început să fac un consult întregului personal de serviciu, apoi renunţasem. Recomandasem fetei să supravegheze starea de curăţenie a încăperilor accesibile, bucătăria, apoi ţinuta oamenilor, în special a cameristelor şi a celor ce serveau pe domnul Valbunius. Acelaşi lucru i-l pretindeam şi administratorului. Pentru că sora medicală n-avea nici o ocupaţie, care să-i organizeze cît de cît timpul, i-am fixat patru ore pe zi în care să parcurgă ziarele şi revistele de specialitate şi să-mi noteze titlurile sau pasajele care m-ar fi putut interesa. Ea îşi luase în serios munca şi, cu o conştiinciozitate demnă de admirat, citea majoritatea articolelor şi a studiilor.

Atît sora medicală cît şi Logan erau convinşi, după cîte puteam înţelege, că m-am apucat de o lucrare, că scriu toată ziua şi sînt extrem de ocupat. În realitate, nu făceam nimic important. Adesea mă surprindeam iscodind de după perdea în faţa castelului. Ştiam exact cînd vine şi cînd pleacă maşina cu alimente şi mă distram urmărind oamenii care descărcau marfa. Îl vedeam trecînd pe Tanus Valbunius cu pasul lui rar, apăsat şi de cîteva ori l-am observat privind spre ferestrele camerei unde mă aflam. Pe ceilalţi doi i-am văzut o singură dată, la oarecare distanţă, între copacii parcului.

Luasem obiceiul să dejunez în cameră pe la ora şapte şi jumătate, cînd îmi aducea tava încărcată o fată bondoacă, grăsulie. Avea ochii negri, cu genele lungi şi dese, şi de fiecare dată cînd intra mă privea iscoditoare, cu un zîmbet ghiduş şi mai mult reţinut. Era dispusă să se oprească la taifas sau măcar să-mi primească un compliment, fie şi referitor la dejun sau la felul cum ducea tava şi o aşeza pe masă. Adoptasem o atitudine sobră, nu-mi îngăduiam nici un fel de familiarism cu nimeni. Uitasem cu desăvîrşire că eram totuşi un bărbat destul de tînăr, cu o înfăţişare atrăgătoare şi cu toate eforturile pe care le făceam, cred că nu izbuteam să par atît de ursuz pe cît aş fi vrut.

Observasem dorinţa de a comunica mai detaşat şi la sora medicală. În general, femeile sînt dispuse să pună mai multă căldură în ceea ce fac, dar solicită de la oamenii apropiaţi înţelegere şi atenţie, ca pe nişte dovezi de recunoaştere a muncii lor. Sînt sigur că studiile pe care le citea, aride de obicei, o plictiseau şi că făcea un efort, oricît de convinsă ar fi fost că lectura ei justifica încasarea unui salariu. Nu-i apreciam în nici un fel efortul. Acel „mulţumesc, domnişoară“, adresat cu un ton rece, fără a o privi măcar, însemna de fapt „poţi pleca, domnişoară“. Răspîndeam în jur, fără să-mi dau seama, sentimentul generat de lipsa de activitate, caracterizînd omul care nu face nimic concret, vizibil, al zădărniciei timpului, în care, de fapt, eu însumi mă aflam. Rareori o opream să-i cer vreo relaţie şi în clipele acelea observam la dînsa bucuria omului de a fi util.

Aveam momente în care mă socoteam nedreptăţit, singurul mizantrop între toţi oamenii din cas-

tel. deși nimeni nu-mi impusese singurătatea la care mă condamnasem. Felul meu nu era să mă lipsesc de viața înconjurătoare, de o permanentă comunicare cu ceilalți. Mă izolasem din calcul, însă îmi dădeam seama că nu voi rezista prea mult. Am încercat să pun capăt acestei situații, îndemnat de omul pe care îl socoteam cel mai puțin interesat să facă așa ceva.

Într-o dimineață, la ora la care mi se aducea dejunul, fata bondoacă a intrat în cameră urmată de administrator. El avea obiceiul să vină după un apreciabil interval de timp, de aceea m-am mirat văzîndu-l.

— S-a întîmplat ceva, domnule Logan ? l-am întrebat direct cu un ton rece, distant, care începea să mă caracterizeze.

— Nimic, a răspuns el. Mi-am îngăduit să vă deranjez mai de dimineață, în speranța că nu voi fi inoportun.

— Nu, dimpotrivă.

— E atît de frumos afară la ora aceasta. Soarele nu s-a înălțat prea mult, umbrele copacilor sînt mai lungi decît în timpul zilei. Și luciul lacului e altfel.

Nu-mi închipuisem în nici un caz că Logan poate fi înclinat spre poezie, că e sensibil față de frumusețile naturii. Vorbele lui mi-au provocat un zîmbet de sarcasm, ca să-mi dau seama apoi că sînt un mărginit, cu toată specialitatea mea în profesie, sau, oricum, un timorat al propriilor mele închipuiri.

— Poate că ai dreptate, Logan ! i-am răspuns, vorbindu-i pentru prima dată pe un ton mai puțin

reverenţios. El a sesizat schimbarea şi s-a bucurat sincer.

— M-am gîndit că lucraţi prea mult, domnule doctor. De dimineaţă pînă seara staţi închis între ziduri.

— Ai dreptate.

— Vă supără dacă, după dejun, vă invit în parc ?

— Nu mă supără deloc, domnule Logan, îmi face plăcere.

— Îmi voi îngădui să vă aştept jos, în faţa intrării, domnule doctor.

— Mulţumesc, Logan.

Ora de plimbare făcută împreună cu administratorul m-a înviorat. Am mers mai departe, spre marginea parcului, însoţiţi şi de astă dată de grădinar, pentru că mă temeam de cîini. Dincolo de lac, la o distanţă destul de mare, am zărit patru dintre ei hîrjonindu-se sau poate luptîndu-se. Erau o rasă uriaşă, aş fi vrut să-i văd mai de aproape, dar am preferat să facem cale întoarsă. Nu răspunsesem încă invitaţiei de a asista la hrănirea lor, potrivit metodei lui Logan, astfel încît rămăsesem mai departe vulnerabil.

În timpul plimbării, printre alte chestiuni mărunte discutate cu administratorul, omul mi s-a plîns de bucătăreasă. După caracterizarea făcută de el, era o femeie foarte rea, aproape imposibilă. Toţi care aveau de-a face cu dînsa i se plîngeau în mod sistematic. Nu numai că teroriza pur şi simplu femeile de ajutor de la bucătărie, dar ajunsese o sursă de injurii directe pentru tot personalul de serviciu. Provoca fel de fel de intrigi şi le întreţinea cu un talent şi o satisfacţie diabolică. Intervenţiile lui

se dovedeau fără efect de cele mai multe ori sau, dacă aplana un conflict, bucătăreasa era în stare să provoace altul în aceeași zi.

— N-o poţi înlocui ? am întrebat.

— E o bucătăreasă foarte pricepută, mi-a răspuns el, vreau să spun că găteşte foarte bine. Punînd în balanţă caracterul ei mizerabil şi priceperea, atîrnă mai mult priceperea. Aşa-i în viaţă, domnule doctor, nu poţi fi mulţumit de toate.

Mă gîndeam că între „toate" la care se referea Logan intram și eu, numai că de mine era mulțumit, probabil. Altfel nu m-ar fi scos din bîrlog și nu mi-ar fi făcut unele confidențe. Mărturisirile lui m-au pus totuși pe gînduri. În jurul meu se întîmplau atîtea, oamenii trăiau o seamă de frămîntări, fără ca eu să am habar. Și doar eram directorul acelui sanatoriu, eram primul conducător de drept și răspundeam de toate cîte se întîmplau. Mi se sugerase să nu mă ocup de cei trei internați, dar asta nu însemna că pot ignora totul. Acolo se desfășura o activitate destul de intensă, o muncă de îngrijire a unor oameni. după cîte îmi dădeam seama, destul de pretențioși, de întreținere a clădirii, a parcului, cu toate implicațiile firești. Colectivul oamenilor de serviciu era complex ca vîrste, sexe și caractere, ca îndatoriri și pretenții, încît Logan avea destulă bătaie de cap.

Pentru prima oară mi-am spus că era de datoria mea să-l ajut. Mă complăceam să fiu doar servit ca și Tanus Valbunius. Nu știam ce e cu acest savant, însă eu primeam un salariu foarte mare. pe care ar fi trebuit să-l justific măcar în parte sau să-mi creez iluzia compensării, așa cum i-o creasem sorei medicale. Eram sigur că chiar numai o

părere sau o intervenţie cît de mică l-ar fi ajutat pe administrator.

— De ce nu mi-ai spus pînă acum că ai necazuri ? l-am întrebat.

— N-am îndrăznit, domnule doctor. Dumneavoastră aveţi de lucru, aveţi preocupări mult mai importante.

— Aici am şi îndatoriri, Logan.

— Vă rog să nu vă supăraţi, dar cît voi fi lîngă dumneavoastră să nu gîndiţi în felul acesta. Eu stimez mult oamenii de ştiinţă. Omenirea e în mîna ştiinţei, domnule doctor, dacă unul ca mine se poate exprima astfel.

— Cred c-ar trebui să intru şi eu între oameni, Logan. Cu dumneata împreună.

— Nu vă pierdeţi vremea cu bucătăreasa. Aş avea altă rugăminte, domnule doctor.

— Ce anume ?

— E o fată bolnavă de ieri. Nu ştiu ce are.

— Bolnavă ? De ce nu m-ai anunţat ?

— V-am spus : n-am îndrăznit să vă tulbur.

— Acum unde e ?

— E în camera ei. Dacă doriţi, puteţi merge s-o vedeţi.

— Trecem mai întîi pe la cabinet.

În cabinet, sora medicală se apucase de răsfoit presa sosită în vreme ce noi ne aflam în adîncul parcului.

— Nu te-ai plictisit de atîta citit ? am întrebat-o.

— Nu, domnule doctor.

— În locul dumitale m-aş plictisi de moarte, domnişoară ! i-am spus mai departe şi i-am zîmbit.

Chipul fetei s-a luminat brusc.

— O fac pentru dumneavoastră. domnule doctor.

Cred că era sinceră. I-am cerut trusa de prim ajutor şi-am rugat-o să lase deocamdată lectura.

— Poate voi avea nevoie de dumneata, i-am spus. Merg la o bolnavă.

9

Aripa castelului unde m-a condus administratorul era folosită la parter pentru bucătărie, sufrageria personalului şi magazii, iar sus pentru dormitoare. Bolnava era la etaj şi a trebuit să urc o scară de piatră pînă la un culoar lung, ce se oprea într-o arcadă înfundată cu scînduri bătute în cuie. De o parte şi de alta am putut număra cam douăsprezece uşi lucrate din tăblii groase, cu mînere solide, dintr-un metal galben cu încrustături. Administratorul a bătut la una dintre ele, apoi şi-a aplecat urechea, aşteptînd să i se răspundă.

— Sînt cu domnul doctor. Poate intra ? a întrebat.

Ascultam, fără să vreau, glasul bucătăresei, probabil, care se auzea cicălind pe cineva la parter.

— Poftiţi, domnule doctor, l-am auzit în acelaşi timp pe Logan. Eu vă aştept jos.

Camera unde intram era destul de încăpătoare, cam patru metri pe patru, mobilată cu un singur pat, un dulap pentru haine, o masă, două scaune. Pentru o singură persoană era ideală. M-a întîmpinat, ca în alte zeci de cazuri, intimitatea camerelor

locuite de fete singure, sărace, care știu să-și orînduiască într-un anumit fel mobilele și, mai cu seamă, să le împodobească cu puținele obiecte mărunte, lucrate de mînă sau cumpărate din bazaruri. Fata se ridicase în capul oaselor, mă privea cu niște ochi speriați și era roșie ca focul. În primul moment am atribuit culoarea ei temperaturii, mai tîrziu aveam să înțeleg că mă înșelasem. Era îmbrăcată într-o cămașă de noapte și-și ținea pătura cu amîndouă mîinile sus, la gît, încercînd să-și acopere pieptul.

— Stai liniștită, i-am spus și m-am așezat alături, pe un scaun. Ți-e frică de mine?

— Nu, nu mi-e frică. Am auzit că sînteți un om bun.

— Zău?! Cine ți-a spus?

— Așa vorbesc oamenii.

Uitîndu-mă mai atent la ea, mi-am dat seama că n-are mai mult de nouăsprezece ani. Culoarea pielii, cum și ochii cu sclipiri schimbătoare de la o clipă la alta mă făceau să cred că mă aflu în fața unui caz de sănătate perfectă.

— Și va să zică vorbesc oamenii, da?

— Da, așa spune grădinarul Magdula, că sînteți bun.

— Îl știu pe Magdula.

— Și nu numai el spune.

— Bine, culcă-te pe pernă.

— Nu mă culc, domnule doctor, s-a speriat ea. De ce să mă culc?

Era de-a dreptul nostimă și cred că habar n-avea cît trebuie să se supună oamenii, uneori fără nici un sens, în fața unui consult medical.

— Văd că tot ţi-e frică de mine puţin, am ameninţat-o cu degetul.

— Nu, nu mi-e frică. Şi, ca să vă arăt că aşa este, vă spun adevărul : nici nu sînt bolnavă.

— Nu ? Atunci de ce ai vrut să vină medicul ?

Felul ei de a vorbi, de a mă trata ca pe un copil pe care îl iei părtaş la ghiduşii ar fi trebuit să mă supere. Pe fata aceea nu mă puteam supăra.

— Ia spune ce s-a întîmplat, i-am cerut iar.

A zîmbit, şi-a întors faţa spre perete, apoi a vorbit.

— Nu vreau să mai lucrez acolo, domnule doctor.

— Unde ?

— Nu ştiţi ? Eu sînt cameristă la domnii aceia care zic că-s bolnavi.

— Şi ?

— Nu vreau să mai fac camera bătrînului.

— Care bătrîn ?

— Nu ştiu cum îl cheamă, cel mai bătrîn dintre cei trei.

— Şi de ce nu mai vrei să lucrezi acolo ?

Fata şi-a lăsat capul în piept fără să-mi răspundă. N-am insistat. Am lăsat-o cîteva minute în pace, în cele din urmă m-a privit pe sub sprîncene cu oarecare reţinere.

— Pot avea încredere în dumneavoastră ?

Iată-mă şi confidentul unei fete de nouăsprezece ani, mă gîndeam, probabil că, în adevăr, mă bucur de multă simpatie în rîndul oamenilor de serviciu dacă sînt tratat cu atîta familiarism.

— Ai să-mi faci o mărturisire atît de grozavă ?

— Nu-i chiar grozavă, a zis fata, doar toată lumea bănuieşte ce se petrece acolo, la ei.

— Care lume ?

— Lumea din castel, personalul.

— Şi ce se petrece ?

— Lăsaţi că ştiţi dumneavoastră mai bine. Chestiunea este că eu nu mai vreau să mai lucrez acolo şi vă spun şi de ce.

— Ascult.

— Uneori cînd sînt în camera lui, de fac curat şi se vîntură pe uşi, se nimereşte de vine cîte un miros nemaipomenit, ceva îngrozitor.

— Ce fel de miros ?

— De medicamente, de substanţe grele, eu nu ştiu. Lumea zice că bătrînul face bombe atomice şi eu nu vreau să respir otrăvurile lui. Doar ştiţi ce se întîmplă cu oamenii atinşi de explozia bombei atomice.

Am ridicat din umeri, presupunerea oamenilor din castel, că Tanus Valbunius face bombe atomice, era de-a dreptul ridicolă.

— Eu nu mă pricep, domnule doctor, a continuat fata, oricum să nu-i spuneţi domnului Logan ce-am vorbit noi.

— Aşadar mă obligi să-ţi fiu confident.

— Vă rog să mă iertaţi, dumneavoastră sînteţi om bun.

— Bine, bine fetiţo, ce-ai făcut tu nu e frumos, ai minţit că eşti bolnavă şi-mi ceri ca eu să confirm.

— Nu puteam face altfel, n-aveam cum să ajung la dumneavoastră. Vedeţi cum faceţi cu domnul Logan, să mă schimbe de acolo.

— Îl voi convinge într-un fel, i-am promis, lucru pe care l-am şi făcut a doua zi.

— Vă rog, domnule doctor, v-aţi supărat pe mine ?

Am privit-o cu simpatie şi m-am ridicat. Iată cineva, mi-am zis, care se considera prieten cu mine înainte de a ne fi cunoscut.

— Nu, nu m-am supărat ! şi i-am recomandat să rămînă deocamdată în pat.

— Să nu mă lăsaţi mult, vreau să lucrez.

— Bine, bine.

Administratorul mă aştepta în parc, stătea de vorbă cu şoferul ; văzîndu-mă, a venit repede cu grijă în priviri.

— Nu e nimic grav, Logan, i-am spus. Am să trimit sora cu un medicament.

— Vă mulţumesc, domnule doctor, eu am să lipsesc cîteva ore, merg în oraş pentru unele treburi de aprovizionare.

I-am făcut semn că e liber să meargă unde pofteşte şi m-am grăbit să intru în castel.

10

După ce am trimis sora cu un medicament inofensiv, de fapt cu nişte vitamine, am ieşit şi m-am aşezat pe aceeaşi bancă din dreapta treptelor de piatră, pe care mai stătusem în prima seară cînd sosisem la castel. Maşina cu care plecase Logan dispăruse în adîncul parcului iar pe aleile asfaltate nu se vedea nimic la ora aceea matinală. Luasem cu mine şi voiam să răsfoiesc ziarele primite în seara trecută cînd, în faţa mea, ivit ca din pămînt,

l-am văzut pe Ferry. Era acelaşi băiat simpatic cum mi se păruse de fiecare dată, la fel îmbrăcat, cu un maiou colorat, pantaloni scurţi şi sandale uzate. Am tresărit surprins că-l văd, dar şi bucuros că am prilejul să schimb cîteva vorbe cu cineva apropiat.

— V-am văzut singur, a zis el, şi-am venit să vă salut.

— Te salut şi eu, Ferry, ia loc pe bancă.

— Îmi permiteţi să stau alături de dumneavoastră ?

— De ce mă întrebi, nu sîntem noi prieteni ?

— Ba sîntem, voiam numai să verific dacă nu aţi uitat.

— Cum să uit !

S-a aşezat cu încetineală, numai după ce a privit banca cu atenţie, ca şi cum s-ar fi temut să nu fi pus cineva acolo nişte pioneze. Cîteva clipe a rămas neclintit, sobru, privind numai înainte, îndată însă a început să se legene, să-şi mişte picioarele fără astîmpăr. Voiam să-l întreb cu ce se ocupa toată ziua, dacă tatăl său sau altcineva îi crea posibilitatea să-şi ocupe timpul într-un fel oarecare, dacă în afară de joacă şi hoinăreală, realiza ceva util lui sau altcuiva. După cum se exprimase şi Logan, în locul acela retras, Ferry era în adevăr lipsit de avantajele societăţii prielnice unui copil. Nu numai că nu avea contact cu alţi copii de aceeaşi vîrstă, că trăia departe de întîmplările cotidiene specifice unei localităţi cît de mici ar fi fost, dar la castel nu se aflau nici măcar televizoare, nimeni nu-l putea ajuta să înveţe ceva şi nici nu cred că se găseau cărţile necesare în biblioteca de care-mi vorbise Logan.

Priveam pieziş spre dînsul şi, după o scurtă observaţie, mi-am dat seama că era frămîntat de ceva, că ar fi vrut să-mi spună ceva, de aceea, pentru a nu-i schimba intenţia, deşi comportarea lui exprima destulă nehotărîre, nu l-am întrebat nimic. Am deschis larg unul dintre ziare ca şi cum prezenţa lui lîngă mine nu m-ar fi interesat. El a rămas tăcut în continuare cîteva minute, a vrut să se ridice, s-a răzgîndit şi, în cele din urmă, l-am auzit vorbind.

— Nu mă întrebaţi nimic ?

— Ba da, am spus eu, ce mai faci ?

— A ! Bine. Fac foarte bine dacă mă întrebaţi în felul acesta.

— Altfel, cum să te întreb ?

— Da, e bine aşa, n-aveţi cum întreba altfel.

Am lăsat ziarul la o parte, i-am zîmbit şi l-am mîngîiat pe părul cînepiu. I-am vorbit cu căldură.

— Ascultă, Ferry, dacă ai vreun necaz, îmi poţi spune fără ocol. Sînt gata să te ajut dacă ai nevoie de mine.

— Nu am nevoie de nimic, voiam să vorbesc cu dumneavoastră, să vă întreb ceva.

— Întreabă.

— N-o să vă supăraţi ?

— Nu. îţi promit.

Băiatul s-a luminat dintr-o dată.

— În primul rînd, a început el, vreau să vă spun că nu sînteţi obligat să răspundeţi la toate întrebările.

— Bine, m-am învoit eu.

— Şi acum, prima chestiune este că, în afară de bucătăreasă care este o rea, toată lumea din castel ţine la dumneavoastră.

— Chiar toată ?

Ferry m-a privit surprins, încurcat.

— Nu, nu toată, s-a corectat el. Afară de... dar nu e sigur. Nu, nu e bine cum am început. Vă pun mai bine cea mai importantă întrebare.

— S-o aud.

— De ce nu vorbiţi cu domnul acela în vîrstă care e savant mare şi care pescuieşte ?

— Domnul acela e savant mare ?

— Nu ştiaţi ?

— Ştiam că e bolnav şi are nevoie de linişte.

— Da, are nevoie, dar nu e bolnav, asta o ştie oricine în castel. O ştiţi şi dumneavoastră, nu e nevoie să vă ascundeţi de mine, doar sîntem prieteni.

— Bine, sîntem prieteni.

— În cazul acesta altă întrebare : ştiţi ce cred oamenii din castel ?

— Nu ştiu.

— Vă spun eu. Cred că domnii aceia fac bombe atomice.

— Cum aşa ?

— Da, aşa zic ei, pentru că bosul nostru cu care aţi vorbit, face şi alt fel de bombe, tunuri, tancuri şi puşti. Să ştiţi, însă, că se înşeală.

— Cine se înşeală ?

— Oamenii din castel. Domnul acela savant, bătrînul, nu face bombe.

— Zău ? Tu de unde ştii ?

— Ştiu, pentru că am văzut.

— Ai văzut tu ?

— Da, am văzut din întîmplare. Şi fiindcă-am văzut, hai, zic, să vă spun şi dumneavoastră că doar sîntem prieteni.

M-am arătat interesat și Ferry a început să-mi povestească cum, cu două seri în urmă, a pătruns în curtea interioară a castelului unde e închis și oprit accesul oricui. Cum, apoi, s-a urcat pe un pom pînă la etajul întîi unde a descoperit cîteva ferestre pe care a privit înăuntru.

— Și ce-ai văzut ? l-am întrebat.

— Am văzut multe chestii, însă nici o bombă. Am început să rîd deși eram foarte interesat să aflu amănunte, să știu ce fel de chestii zărise Ferry pe ferestrele acelea. Băiatul, însă, nu aprecia, probabil, că merită să-mi povestească mai departe.

— Așa că, a conchis el, nu se face nici o bombă. Dar rămîne secret.

— Ce anume ?

— Ce-am vorbit noi. Nu spuneți nimănui că am intrat în curtea interioară, nu e voie.

— N-am să spun nimănui, Ferry, însă altă dată să fii copil cuminte. Te-ai convins acum că nu se face nici o bombă, am revenit eu, nădăjduind că-l voi determina să-și reia povestirea.

— N-am să mai intru acolo, m-a asigurat el. Și repet, v-am spus dumneavoastră, pentru că sîntem prieteni.

— Da, da, am înțeles, Ferry, rămîne secretul nostru.

— Absolut secret, a repetat el, îndepărtîndu-se.

M-am ridicat de pe bancă și am pornit să intru în castel, voiam să mă izolez cît mai repede. Cele dezvăluite de camerista lui Tanus Valbunius, iar acum mărturisirile lui Ferry, îmi dădeau de gîndit mai mult decît pînă atunci. Ce se petrecea în jurul meu, unde mă aflam, cu ce se ocupau pacienții mei, domnul Tanus Valbunius ? Și eram singur,

neprevenit de nimeni, condamnat să n-am cu cine schimba o părere. Pentru că Ferry, oricît de prieten mi-ar fi fost, nu era omul cu care să mă consult. Simţeam tot mai mult singurătatea, ba mai mult, simţeam că e nevoie să mă închid şi mai mult în mine însumi.

11

Am impresia că nu mă copleşise niciodată sentimentul singurătăţii ca în ziua aceea, deşi cea mai mare parte a copilăriei şi întreaga adolescenţă nu fusesem decît un însingurat. Evadarea din greutăţile prin care trecusem făcuse din mine un optimist, un om care-şi iubea semenii dezinteresat, adept al unei psihologii constructive. În ultima vreme însă eram cuprins de un zbucium care mă descuraja şi-mi destrăma personalitatea. Pentru că, de data aceasta, suferinţa nu se datora unor lipsuri sau neajunsuri fizice, ci unor întrebări asupra persoanei mele morale. Eram sau nu eram un om liber din punct de vedere spiritual ? Dacă eram de ce mă aflam într-un loc şi într-o situaţie unde nu ştiam ce-i cu mine ? Iar dacă nu eram, cine mă constrînsese la această stare de fapt ? Nimeni, după cîte se putea aprecia la prima vedere. Simţeam că întrebărilor mele le lipsea un interlocutor, dacă nu capabil de nişte răspunsuri, măcar eliberator al propriilor mele raţionamente din cercul vicios în care erau închise. Se aflau destui oameni în castel,

dar nu puteam vorbi cu nici unul dintre ei și tocmai aceasta îmi sporea starea de zbucium.

Seara n-am putut adormi. Se făcuse miezul nopții și eu măsuram fără astîmpăr dimensiunile camerei. Cîteva pagini de literatură le găsisem plictisitoare, dintr-un studiu de specialitate nu înțelesesem nimic, iar o scrisoare pe care o începusem la zece noaptea rămăsese neisprăvită. Aș fi vrut să evadez din încăperea aceea elegantă și atît de rece. La răstimpuri mă opream în fața ferestrei deschise, priveam cerul înstelat, priveam silueta copacilor încremeniți într-o liniște de mormînt, pentru ca să mă întorc și să reiau aceeași goană limitată de cele patru ziduri.

Pendula din holul de jos bătea ora unu după miezul nopții cînd m-am hotărît să ies în parc, să ocolesc lacul în care pescuia Tanus Valbunius și să întîlnesc, poate, vreun paznic pe care să-l întreb de familie, de sănătate. Am coborît pînă la jumătatea scării, dar m-am oprit. Mi-am amintit de cei șapte cîini, stăpînii temuți ai parcului, care m-ar fi simțit fără îndoială, și m-ar fi atacat. Am renunțat la ideea de a ieși în parc, deși mă simțeam incapabil să mai suport încercuirea zidurilor.

Revenit în cameră, am trecut în cealaltă încăpere unde era baia. Știam că fereastra de acolo dă pe o terasă în aer liber, eram hotărît să escaladez pervazul, afară, și am vrut să deschid. Spre uimirea mea, cîrligele nu erau numai înțepenite, cum crezusem în prima zi, ci legate cu niște sîrme. Faptul m-a mirat și m-a îndîrjit. Atunci mi-am amintit și de discuția avută cu Ferry. Odată ajuns pe terasă puteam merge mai departe să caut spatele încăperilor ocupate de cei trei pacienți ai sanato-

riului. Dar eu nu voisem lucrul acesta, nu mă gîndisem niciodată la asemenea faptă. Nu mă gîndisem şi cu toate acestea încercam în continuare să desfac cîrligele, să deschid şi să ies pe fereastră, la aer. Ce avea să se întîmple după aceea, nu mai ştiam. Cu ajutorul unui cleşte medical, am lucrat la desfacerea legăturilor cam jumătate de oră. Efortul migălos m-a obosit şi m-a liniştit. Cînd am împins ramele geamurilor, m-a întîmpinat un aer rece şi m-am aplecat peste pervaz. Terasa era foarte aproape, la mai puţin de un metru, încît am trecut dincolo mai uşor decît îmi închipuisem. La ora aceea tîrzie, întregul castel era învăluit în linişte, poate că şi paznicii zidurilor, şi cîinii administratorului Logan aţipiseră.

Spaţiul din faţă îmi apărea umbrit, închis şi circular. Mi-am dat seama că mă aflam în curtea interioară a castelului, la primul etaj, că terasa pe care nimerisem trecea prin faţa mai multor ferestre şi uşi. Copertina de deasupra se întindea doar cîţiva metri, însă am mai putut zări şi altele asemănătoare, în partea opusă locului unde mă aflam. Cerul înstelat radia o lumină palidă, nu puteam distinge zidurile de cealaltă parte, deşi diametrul spaţiului închis nu era mai mare de optzeci sau o sută de metri.

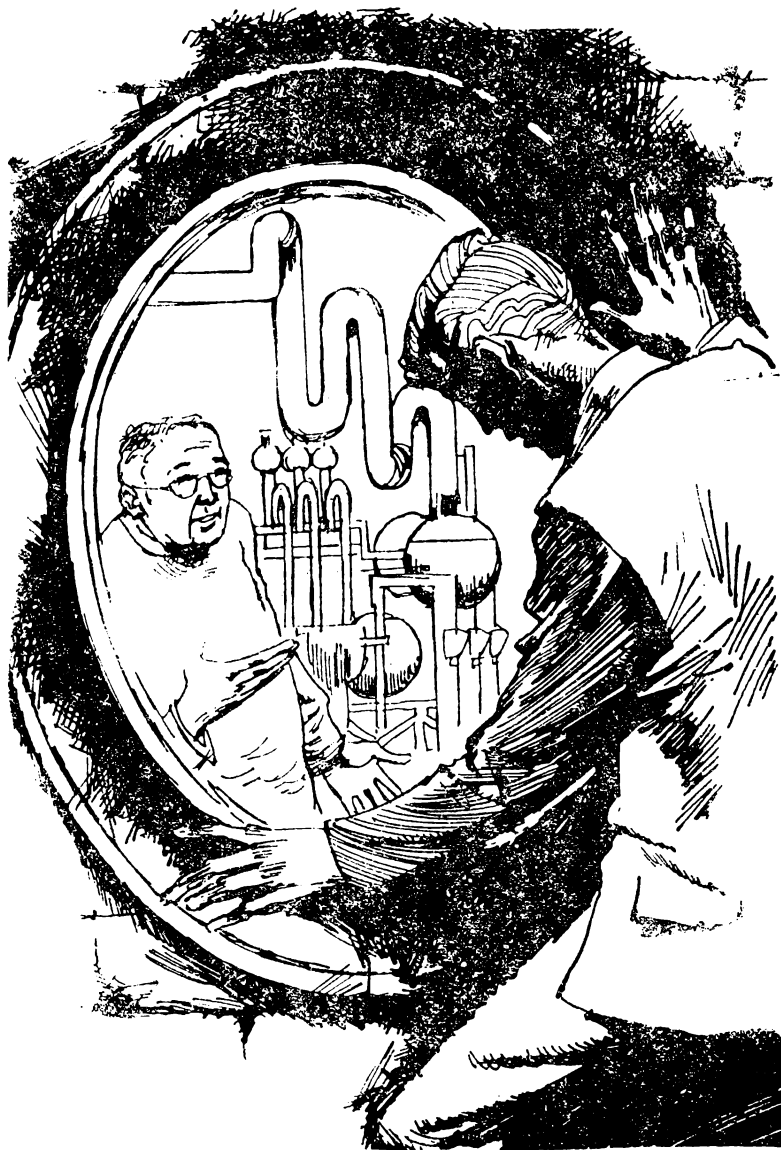
Peste tot, geamurile care se zăreau erau întunecate. Poate că nici unul dintre ele nu corespundea vreunei camere de locuit sau poate că toţi dormeau la ora aceea, cum era şi firesc. Curiozitatea mă îndemna să fac un ocol pe terasă, însă mă gîndeam că, în eventualitatea cînd aş fi fost simţit şi văzut de cineva, călătoria mea la ora aceea tîrzie, într-o parte a castelului unde, sînt sigur, nimeni nu

se arătase de mult, ar fi provocat spaimă și un adevărat scandal nocturn. O încercare prudentă era, totuși, ispititoare. Mă puteam strecura fără să fac nici un zgomot, aplecîndu-mă, eventual, în fața ferestrelor.

M-am urnit încet spre răsărit, înaintînd ușor pe lîngă zid. Prima fereastră întîlnită în cale arăta mult mai îngustă decît aceea pe unde sărisem și aproape că se pierdea într-o scobitură boltită. Altele arătau la fel și am dedus că nu puteau corespunde unei camere de locuit, ci unei cămări sau, dacă nu, unei săli foarte înalte, cu fața în cealaltă parte a turnului.

Următoarea deschidere m-a făcut să mă opresc și să-mi încordez atenția. Ajunsesem la intrarea unui gang lat cam de doi metri și întunecos, încît nu-i puteam aprecia lungimea. Înaintam de-a lungul lui cu toată precauția, cînd, după opt sau nouă pași, am zărit o rază de lumină, ceea ce însemna că acolo culoarul își schimba direcția.

În adevăr, așa era. Pînă la sursa de lumină, o fereastră de formă ovală, aveam puțin de parcurs și bineînțeles că ispita era mult mai mare. Nu puteam bănui ce urma să mi se dezvăluie privirilor. Potrivit calculelor făcute față de așezarea castelului, mă aflam în partea opusă pavilionului unde își aveau dormitoarele oamenii de serviciu și administratorul Logan. Direcția în care plecasem de lîngă geamul meu, spre răsărit, și ocolul impus de gangul acela întunecos nu mă puteau decît duce în spatele turnului locuit de protejații lui Max Urbo. Ceea ce făceam era, fără îndoială, și temerar, și indiscret. Îmi închipuiam că nici una dintre aceste trăsături nu concurau la felul meu de a fi, însă

oamenii se înşală adesea autocaracterizîndu-se. Şi, în definitiv, atît curajul cît şi curiozitatea pot fi şi sînt însuşiri pozitive, verificabile în împrejurări dificile. În ultima săptămînă starea mea de spirit ajunsese prea încordată şi nu puteam da înapoi în faţa unor dezvăluiri care mi-ar fi adus oarecare linişte.

Fereastra ovală, acum foarte luminoasă, mă îmbia ca un miraj. Numai după cîţiva paşi făcuţi cu atenţie, în faţa ochilor mi-a apărut interiorul unui laborator. N-am rămas deloc stupefiat, dimpotrivă, tabloul mi s-a părut firesc, ca şi cum aş fi văzut un om lungit pe pat şi citind o carte. În urma celor deduse şi aflate pînă la ora aceea, eram convins că un savant ca Tanus Valbunius, despre care ştiam că e perfect sănătos, nu-şi putea pierde vremea într-un loc atît de prielnic muncii sale. Dealtfel, savantul se afla acum sub privirile mele aţintite pe masa lui de lucru, înconjurată de aparate şi obiecte de laborator.

Eram sigur că nu făcusem nici cel mai mic zgomot, şi cu toate acestea, la un moment dat, Tanus Valbunius a întors capul şi s-a uitat direct la mine, prin geam, ca şi cum se aştepta să mă vadă acolo. N-am avut timp să mai dau înapoi iar în clipa următoare n-am mai îndrăznit. Omul m-a privit absent la început şi îndată i-am văzut pe chip o crispare provocată de surpriză, de necaz sau poate de teamă. A privit în fundul laboratorului, într-un loc unde eu nu puteam privi, apoi din nou la mine şi mi-a făcut un semn aproape disperat să plec din faţa ferestrei.

Nu ştiu în cît timp s-au petrecut faptele, cred că în cîteva secunde, pentru că imediat mă aflam

în camera mea, cu ferestrele şi uşile închise. Suflam des, eram emoţionat, nervos şi îngrijorat. Cele ce văzusem îmi întăreau bănuiala mea veche, şi anume că Tanus Valbunius lucra ceva pentru Max Urbo. Era limpede că începînd din ceasul acela nu mai puteam trece pentru nimeni ca un neştiutor, ca un om inofensiv. Cunoşteam secretul castelului, dacă nu în toate dedesubturile lui, îndeajuns ca să pot fi socotit inoportun sau, chiar mai mult, periculos.

Şi totul se datora neastîmpărului, mai exact unui fapt divers, escaladarea unei ferestre. În felul acesta am gîndit la început, însă nu era aşa. Aventura mea din noaptea aceea urmase unor frămîntări ce le trăisem după discuţia avută cu Ferry.

Acum ce avea să urmeze ? Ar fi trebuit să-mi iau nişte măsuri ? Bineînţeles. Eram însă atît de istovit, de surescitat din pricina întîmplărilor prin care trecusem, încît îmi era imposibil să mai raţionez. Am adormit îmbrăcat.

12

M-am deşteptat în mijlocul unor zgomote înfiorătoare. Visam că eram copil şi mă aflam într-un cartier distrus, părăsit de oameni, că în văzduh, în jurul meu, sute de avioane îşi întretăiau zborul trecîndu-mi pe lîngă tîmple, irosind un potop de bombe, şi mă miram cum de mai sînt viu. Am deschis ochii cu teamă, ca să mă uimească mai întîi interiorul camerei pe care nu l-am recunoscut

la început și să înțeleg că tot visul meu se datora unor bătăi foarte insistente în ușă.

— Cine e ? am întrebat, fără a izbuti să fac o delimitare precisă între vis și realitate.

— Eu sînt, domnule doctor ! Logan, Uri Logan !

— Și ce vrei ?... Așteaptă o clipă !

Am sărit la ușă și, cu mișcări mecanice, am descuiat și am deschis.

— Sînteți bine ? s-a mirat administratorul cu chipul răvășit de surpriză și încordare.

— Dar ce s-a întîmplat ?

— Mă scuzați ! și-a revenit el. E ora trei după-amiază și bat în ușa dumneavoastră de douăzeci de minute.

— E atît de tîrziu ?

— Am crezut că vi s-a întîmplat ceva.

— Nu, nu mi s-a întîmplat nimic, Logan. Am lucrat pînă tîrziu, pînă spre dimineață. Eram epuizat probabil.

— Îmi închipui, domnule. Ar trebui...

Omul s-a oprit și de-abia atunci mi-am amintit exact ce făcusem noaptea trecută. Probabil că totul se aflase, mă gîndeam.

— Ce-ar trebui ? l-am întrebat aproape răstit. Vrei să-mi spui ceva ?

— Da, voiam, domnule, dar după cîte văd sînteți...

— Nu, nu sînt în nici un fel, Logan. Vom sta de vorbă imediat dacă e nevoie.

— Putem amîna, domnule.

— Nu, Logan, n-are rost.

Eram cu hainele mototolite, cum dormisem îmbrăcat, cu părul răvășiit, cu privirea tulbure și încă buimac.

— Voi coborî peste jumătate de oră în sufragerie.

— Cum doriţi, domnule doctor, vă rog să nu vă supăraţi.

I-am închis uşa în faţă, enervat la culme. „M-am plictisit de politeţea ta, domnule Logan“, am bombănit rămas singur. Ce au de gînd ? mă întrebam. Au să-mi taie capul pentru că, fără să vreau, l-am văzut pe Tanus Valbunius în laborator ? N-au decît. Am început să mă dezbrac, să-mi schimb hainele şi mă străduiam să-mi regăsesc calmul. Somnul zbuciumat, la ora cînd nu eram obişnuit să dorm, îmi irosise nervii.

În afară de fata aceea grăsulie, care-mi servea masa de obicei, nu mai era nimeni în sufragerie cînd am coborît.

— Să vă servesc, domnule ? a întrebat ea.

Privea pe sub sprîncene ca de obicei şi-i înflorea pe chip un zîmbet reţinut. În starea în care mă aflam, o bănuiam şi pe dînsa de gînduri ascunse, mi se părea că stă la pîndă să vadă ce are să mi se întîmple.

— Nu servesc nimic, i-am răspuns posac. Dă-mi, te rog, un whisky.

— Nu mai avem aici, domnule, mă duc să aduc o sticlă de la magazie.

— Nu aduce nimic. Domnul Logan unde e ?

— Dînsul e supărat. S-a întîmplat un lucru foarte curios, domnule ! şi fata a început să rîdă fără nici o jenă.

— Te-am întrebat unde e !

— E afară, în faţa intrării, pe trepte. Stă de azi dimineaţă cu ei, domnule, şi se miră.

— Cu cine stă de azi dimineaţă ?

— Cu cîinii, domnule.

— Şi de ce se miră ?

— Se miră şi dumnealui ca şi noi toţi. E, în adevăr, foarte curioasă povestea cu cîinii.

— Care poveste, fetiţo, vorbeşte odată !

— Nu mai latră, domnule, sînt blînzi ca nişte mieluşei şi doar ştiţi cît de fioroşi erau.

Îmi venea greu să înţeleg ce mi se spunea. Sau eram prea obosit, sau fata de lîngă mine îşi ieşise din minţi cu Logan şi cu cîinii lui. N-avea nici un rost să mai cer explicaţii cînd puteam foarte bine să fac cîţiva paşi şi să mă încredinţez de cele întîmplate în faţa intrării.

— Nu mai serviţi masa, domnule ?

Am lăsat fata fără răspuns şi m-am grăbit afară. Administratorul se afla, în adevăr, aşezat pe o treaptă, cu tîmplele sprjinite în pumni, iar nemişcarea lui părea încadrată perfect în ansamblul tabloului ce mi se desfăşura în faţa ochilor. Trei dintre cîini stăteau tolăniţi cu botul pe labe, îl priveau cu ochi blînzi, mişcîndu-şi coada lenevoşi, cu prietenie. Ceilalţi patru se jucau, sărind ca nişte căţelandri, cu unul dintre oamenii de serviciu, un tînăr pe chipul căruia se vedea că-i făcea plăcere să le încurajeze zburdălnicia. Dacă n-aş fi cunoscut apucăturile acestor animale, atît din spusele oamenilor de la castel cît şi din propriile observaţii, desigur că nu m-aş fi mirat. Eu însumi îi privisem de după perdea în mai multe zile cînd erau chemaţi să fie hrăniţi şi cînd se manifestau, chiar în timp ce înfulecau, ca nişte fiare. Logan era foarte mîndru de ei, iar grădinarul Magdula se arătase de-a dreptul îngrijorat cînd mă văzuse prin parc.

Coboram liniştit treptele cînd unul dintre cei patru cîini ce se hîrjoneau la oarecare distanţă s-a desprins din grup şi a pornit spre mine, adulmecînd aerul cu oarecare prudenţă. Îngrozit am întins palma în semn de pace și eram gata să urlu. Nu s-a întîmplat nimic. Cîinele a început să se gudure şi să chelălăie, atrăgînd şi atenţia celorlalţi. În următoarele clipe eram înconjurat de toate cele șapte javre care se comportau ca și cum le-aş fi fost un vechi prieten. Mi-am revenit imediat din spaimă şi l-am căutat cu privirea pe administrator, ajuns între timp lîngă mine. Era alb ca varul, mai îngrijorat decît mine.

— Sînt năucit, domnule doctor ! a vorbit el gîtuit de emoție și de bucurie că nu mi se întîmplase nimic. Aţi înțeles despre ce este vorba ? Asta voiam să vă spun.

Vorbea repede, pîndind cîinii, care, mulţumiţi probabil de primul contact cu mine, îşi făceau de joacă și se îndepărtau chemați de tînărul aflat la cîțiva pași.

— Dar ce s-a întîmplat, Logan ? am vrut să aflu.

— Nu știu, domnule. Azi dimineaţă, la ora nouă și treizeci, şoferul care aducea alimente a venit însoţit de un frate al său mai mic, care nu călcase niciodată pe aici. Cît s-a lucrat la descărcarea maşinii, băiatul s-a îndepărtat, atras de frumuseţile parcului. Peste vreun sfert de oră, şoferul a observat că lipseşte şi, cum era firesc, s-a gîndit să nu dea cîinii peste el să-l sfîşie. L-a strigat de cîteva ori îngrijorat şi ce credeţi, domnule doctor ? Băiatul, care are vreo douăzeci de ani, venea spre noi înconjurat de potăile astea gudurîndu-se și sărind

în jurul său, cuprinse de bucurie. Eram de față, domnule doctor, am văzut totul cu ochii mei.

— Foarte interesant, am spus.

— Îngăduiți-mi să continui. Deși sînt, după părerea mea, un om serios, mi-am închipuit că tînărul e fermecat. Nu găseam nici o altă explicație. M-am frămîntat două ore fără să ajung la nici o altă concluzie rațională. Știți ce-am făcut ? Am trimis mașina în satul cel mai apropiat și am adus patru oameni, de asemenea necunoscuți. Rezultatul a fost același. Cele șapte fiare sau foste fiare s-au comportat ca niște cățel nevinovați. Mi-am zis și de astă dată, deși cu mai puțină convingere, că poate cei patru oameni s-ar fi întîlnit cumva cu cîinii pe cîmp, în afara zidurilor, deși i-am întrebat, și apoi era ceva imposibil. Iar acum întîmplarea cu dumneavoastră cum se poate explica ?

— Nici eu nu înțeleg, Logan, i-am răspuns sincer.

— V-au văzut pînă acum ?

— Nu.

— Poate le-ați vorbit stînd la fereastra cabinetului ?

— Nicidecum, Logan. E prima dată cînd mă aflu atît de aproape de cîinii dumitale.

— Asta e o minune, domnule doctor. Niște sălbăticiuni atît de rele, cum erau pînă aseară, să se schimbe dintr-o dată ? Nu pricep nimic.

Cazul era în adevăr interesant, administratorul avea tot dreptul să se minuneze.

— Mă gîndeam...

A vrut să spună ceva, dar s-a oprit deodată jenat.

— Ce te gîndeai, Logan ?

— Îmi cer scuze pentru îndrăzneală, domnule doctor, însă n-am încotro...

— Spune, omule.

— Mă gîndeam că, poate, dumneavoastră, ca medic psihiatru, veți găsi o explicație.

Am zîmbit.

— Mă pricep mai bine la oameni, Logan.

— Vă înțeleg, domnule doctor, dar poate că și cîinii au suflet. Am auzit că la oameni se ivesc niște stări de apatie, în sfîrșit, nu știu cum să mă exprim...

— Cîinii dumitale nu sînt apatici, Logan. Dimpotrivă, sînt foarte vioi, plini de viață. Totuși am să mă gîndesc. Mă interesează chestiunea aceasta.

— Vă cred, domnule, și vă mulțumesc.

— E un caz...

N-am mai putut continua discuția. Dinspre bucătărie s-a auzit un țipăt sfîșietor de femeie, apoi zgomotul unui geam spart. Din lungul unei alei se apropia de noi Tanus Valbunius îmbrăcat într-un pantalon călcat la dungă, cu o cămașă albă, imaculată, pantofi ușori, proaspăt bărbierit, vesel. Avea o carte în mînă și un aparat de fotografiat atîrnat după umăr. Emoția mi-a fost dublă. Pe de o parte apariția lui, amintindu-mi de întîmplarea din noaptea trecută, cu toate implicațiile posibile, pe de altă parte, țipătul femeii.

Am întors ușor spatele, în speranța că savantul își va schimba direcția. Administratorul și-a dus palma la frunte disperat, s-a înclinat totuși spre Tanus Valbunius și a pornit repede la bucătărie.

— Sînt năucit, domnule ! Mă iertați ! l-am auzit zicînd în vreme ce se îndepărta.

Cu toate ambiţiile şi dorinţele mele anterioare de a-i cunoaşte pe cei trei pacienţi ai sanatoriului, de data aceasta nu eram deloc bucuros că mă aflam atît de aproape de marele savant. Tanus Valbunius ajunsese lîngă umărul meu, îi ascultasem paşii, aproape că-i ghiceam poziţia şi nu mai avea nici un rost să mai stau ca o stană. M-am întors pe jumătate, înclinîndu-mă respectuos. Cred că eram vădit emoţionat. El a zîmbit mai departe, senin, şi mi-a pus mîna pe umăr.

— Eşti prea emotiv, doctore ! a zis el. Nu s-a întîmplat nimic grav. Bucătăreasa îşi educă oamenii. De ce te-ai schimbat la faţă ?

Nu suportam ironiile şi i-am vorbit deschis.

— Nu m-am schimbat la faţă din cauza ţipătului, domnule profesor. Emotivitatea mi-a fost pusă la încercare mai curînd de apropierea dumneavoastră.

— Mă deteşti ?

— Dimpotrivă. Cred că eu sînt sau voi fi cel detestat. Mă exprim ca într-o discuţie pe care v-aş solicita-o îngăduitoare. S-ar putea să fiu mai mult decît detestat.

— Te temi de mine, doctore ?

— De ce nu, domnule Valbunius ?

El a tăcut un timp şi a privit în jur, cu prudenţă.

— Te-aş ruga să nu te temi de nimic, a vorbit apoi.

— Mi-o spuneţi dumneavoastră ?

— Cine altcineva ar putea să ţi-o spună ? Te-a mai văzut cineva în plimbarea dumitale nocturnă ?

— Nimeni.

— Ai de relatat cuiva ce-ai văzut ?

— Mă umiliţi, domnule profesor. Am nimerit în acest castel, vreau să spun în acest sanatoriu, fără să mi se explice nimic, fără să ştiu nimic. Nici acum nu ştiu mare lucru.

— Te cred, domnule Tores, şi-ţi preţuiesc sinceritatea.

— Aş vrea să-mi justific indiscreţia, deoarece n-am făcut-o intenţionat.

— M-ar interesa.

— Cred că sînt supravegheat, domnule profesor.

— Mai puţin decît îţi închipui. Nu trebuie să te temi deocamdată. Te voi căuta eu.

S-a îndepărtat cîţiva paşi, a rupt o floare din rondul alăturat şi a prins-o în una dintre găurile cureluşei de la aparat. Părea foarte bine dispus. Văzîndu-l pe Logan înapoindu-se cu doi dintre cîini gudurîndu-se în jurul lui, a început să rîdă în hohote. Administratorul îl informase, probabil, de dimineaţă asupra întîmplării, altfel s-ar fi mirat şi el.

— Ai ajuns îmblînzitor de animale, Logan! a zis, cînd omul era aproape. Ce-a fost acolo?

— Bucătăreasa, domnule profesor.

— A spart nişte geamuri?

— A lovit o fată.

— Fata e rănită? am întrebat.

— Nu, domnule doctor, n-are nimic.

— Vreau să-i vorbesc acestei femei, m-am hotărît deodată.

— Bucătăresei?

— Da.

Am vrut să plec, însă Tanus Valbunius m-a oprit cu un gest.

— Cheam-o aici, Logan, a zis el şi s-a aşezat pe o bancă de piatră, alături.

Eu am rămas în picioare, oarecum încurcat. Nu înţelegeam de ce marele savant voia să asiste la un spectacol atît de lipsit de importanţă. Ca să se distreze ? Sau, poate să mă vadă într-o împrejurare ca aceea ? Nu făcusem niciodată pe moralistul cu oameni ca bucătăreasa şi chibzuiam la atitudinea pe care trebuia s-o iau, cum trebuia să-i vorbesc. Prezenţa lui Tanus Valbunius mă făcea să mă simt ca un student în faţa comisiei de examinare.

Am zărit-o pe bucătăreasă venind atît de repede spre noi, încît administratorul de-abia i se ţinea pe urmă. O remarcasem în prima zi, dar niciodată nu mi se adresase şi nici eu nu-i vorbisem. Era o femeie trecută de cincizeci de ani, energică şi dispreţuitoare, făcînd parte dintre oamenii care, în relaţiile cu semenii lor, nu ţin seama decît de ei înşişi, de interesele lor. Însăşi fizionomia ei, gesturile, exprimau egoism, susceptibilitate, o închistare agresivă. Avea un mers hotărît, se ţinea dreaptă, cu capul sus, privind numai într-o parte. Nu-şi lăsase halatul de lucru şi avea în mînă o pungă de hîrtie, pe care o golise, probabil, în momentul în care Logan o invitase la noi. Priveam pieziş, spre Tanus Valbunius, îl vedeam zîmbind şi mă întrebam cum de poate fi omul acesta atît de optimist. Sau îl amuza încurcătura în care mă aflam ? M-am hotărît s-o pun la punct pe femeia care se oprise la cîţiva paşi. În definitiv aveam toate avantajele, nu eu trebuia să fiu cel intimidat. De multe ori obţineam bune rezultate folosind ca element de convingere privirea, însă de data

aceasta nu puteam avea nici o şansă. Bucătăreasa mă ignora total, privea undeva în frunzişul copacului ce foşnea deasupra. Pentru a da greutate cuvintelor am lăsat să treacă o clipă înainte de a vorbi, dar s-a dovedit că stratagema mea dăduse greş. Folosind momentul ratat de mine, femeia a întrebat cu autoritate :

— Cine m-a chemat ? Dumneavoastră, domnule doctor ? Tocmai voiam să-i spun că intenţionasem să merg eu la bucătărie, unde să stăm de vorbă ca doi oameni, însă n-am avut cînd. Eu, a continuat ea, nu vă cunosc şi nici dumneavoastră nu mă cunoaşteţi. Cine ştie, cine pretinde că ştie greutăţile mele, acolo unde muncesc, la bucătărie ? Nimeni, domnule director, şi cu asta am isprăvit. Cui nu-i convine, să-mi spună şi am plecat de aici. Atît şi nimic mai mult !

— E formidabilă ! l-am auzit pe Tanus Valbunius, însoţindu-şi exclamaţia de un hohot de rîs. Daţi-mi voie să-i fac o poză.

În clipa următoare se afla alături de mine, cu obiectivul îndreptat spre bucătăreasă. Femeia, indignată de intervenţia lui, l-a privit lung, cu un dispreţ adînc, şi ne-a întors spatele, exact după ce auzisem ţăcănitul aparatului. Administratorul a făcut un pas s-o reţină.

— Las-o în pace, Logan, i-am spus. N-am ales bine momentul.

— Aşa e, doctore, a rîs Tanus Valbunius, n-aţi găsit momentul psihologic. În orice caz, a continuat el, cred că intervenţia dumitale va avea urmări pozitive.

— Dar nici n-am apucat să deschid gura, domnule profesor.

— Nu-i nimic. Buna dumitale intenție o va pune pe gînduri.

Mi-a pus mîna pe umăr ocrotitor, și s-a adresat administratorului :

— Și ia mai spune, Logan, cum a fost povestea cu cîinii dumitale.

— Îmi îngăduiți, domnule profesor și domnule doctor ? a tresărit administratorul bucuros.

Ne-am îndepărtat în adîncul parcului, ascultîndu-i presupunerile în legătură cu îmblînzirea cîinilor, o întîmplare, la drept vorbind, de-a dreptul bizară

13

Trecuse cam o oră și jumătate de la plecarea noastră din fața castelului, ne aflam dincolo de lac, aproape de ziduri, cînd Logan a privit în urmă.

— Cineva ne face semne să ne oprim, a zis el. E grădinarul Magdula.

Ne-am întors, mergînd agale în întîmpinarea celui ce ne chema.

— S-o fi întîmplat altă nenorocire ! a vorbit din nou administratorul cu grijă în glas.

Era nerăbdător, ar fi vrut să alerge spre grădinar, dar felul său de a se comporta nu-i îngăduia să treacă înaintea noastră. Își freca mîinile cuprins de neastîmpăr și de teamă.

— Liniștește-te, Logan, l-a îndemnat Tanus Valbunius. Nu vezi decît rele în jurul dumitale.

— Aveți dreptate, domnule profesor. Bine ar fi să greșesc eu.

Grădinarul sufla din greu, se vedea că alergase pe cărări să ne caute, acum era bucuros că ne vede și-i sclipeau ochii de o lumină neînțeleasă.

— Ce este, Magdula ? a întrebat administratorul.

Omul s-a oprit locului, cu mîna la piept să-și potolească bătăile inimii.

— Bucătăreasa, domnule Logan.

— Ce-a mai făcut ?

— N-a făcut nimic.

— Cum n-a făcut nimic ? s-a răstit Logan, ca și cum celălalt și-ar fi bătut joc de dînsul.

— Nimic, domnule. Dacă femeia asta nu-i nebună, apoi nici mult nu mai are. Cred că numai domnul doctor poate să înțeleagă o asemenea minune.

— Spune ce s-a petrecut, l-am invitat și eu.

— Vă spun, domnule doctor, dar să ne grăbim, că nebuna e-n stare să plece pe jos. Nu vrea să vă mai vadă pe nici unul. Să mergem mai repede.

Am grăbit pasul, în vreme ce Magdula s-a hotărît să ne lămurească faptele.

— Acum o jumătate de oră s-a pus pe plîns, apoi a început să îmbrățișeze fetele de la bucătărie și să-și ceară iertare de la toate.

— Ce tot vorbești ? s-a mirat Logan.

— Cum vă spun, domnule.

— A îmbrățișat-o și pe cea lovită astăzi ?

— Întîi pe aceea. Eu tundeam gazonul și m-a chemat Ferry să văd minunea, că eram aproape. Întîi pe aceea a îmbrățișat-o, apoi pe celelalte, că erau vreo trei acolo. Cînd m-a văzut, m-a rugat să chem toți oamenii de serviciu, cameristele, magazionerul, familia zidarului, îi știți dumneavoastră,

domnule Logan. „Să vină toţi, să le cer iertare, zicea, că faţă de toţi sînt vinovată, sînt o păcătoasă, of, of !“. Mie îmi venea să rîd, eram şi îngrijorat, că nu ştiam ce poate să însemne una ca asta. M-am dus şi i-am adunat pe toţi, ce era să fac, pe urmă am alergat să vă caut.

— De ce vrea să plece ? a întrebat Tanus Valbunius.

— Zice că n-are obraz să dea ochii cu dumneavoastră, domnule profesor, nici cu domnul doctor, nici cu domnul Logan. „Cum, zicea ea, am fost în stare să mă port atît de urît cu nişte oameni care mi-au vrut binele ?“. Despre dumneavoastră, domnule doctor, zice că sînteţi un sfînt. Că sînteţi director şi niciodată n-aţi certat-o, iar acum cînd aţi vrut să-i vorbiţi, ea v-a întors spatele. Nici nu mai e de recunoscut, domnule doctor. Şi nici nu mai e încruntată, cum era de obicei. Îşi şterge lacrimile, se uită la tine şi pare că-i Maica Domnului, chiar aşa.

— Nu-mi vine să cred, Magdula, a zis administratorul.

Fără îndoială că neîncrederea lui îşi avea temei. Viaţa nu înregistra schimbări atît de bruşte în temperamentul oamenilor. În cazul de faţă, sau Magdula exagera, sau se petrecea un fapt ieşit din comun. Neîncrederea administratorului ca şi a mea, dealtfel, avea să se spulbere peste cîteva clipe, cînd am ieşit din desişul parcului.

În faţa bucătăriei erau strînşi, în adevăr, vreo cincisprezece oameni, în picioare, grupaţi în jurul femeii gata de plecare. Avea la picioare o valiză albastră, cîteva pachete învelite în ziar şi un tablou mare, reprezentînd portretul unei bătrîne, pe care

nu mai avusese răgaz să-l împacheteze. Pe figurile celor de față puteau fi citite surpriza și nedumerirea, regretul și îndoiala, o gamă întreagă de stări care-i făcea nehotărîți, incapabili de vreo acțiune.

Bucătăreasa ne-a văzut cînd ajunsesem la cîțiva pași, a avut o tresărire ușoară, și așezîndu-se pe valiză, a început să plîngă potolit.

— Să știi că nu-ți dau voie să pleci ! i-a vorbit Logan răspicat, oprindu-se alături de dînsa. Bucătăreasă ca dumneata nu mai găsesc atît de ușor.

Femeia s-a ridicat în picioare, cu fruntea plecată.

— Dumneata cunoști meserie, a continuat el, și nu vreau să cred că ne lași. Cine să gătească pentru domnii profesori, pentru domnul doctor ? Vrei să aduc o pacoste care nu știe să facă nimic ?

— Nu vreau, domnule, a scîncit ea.

— Ești o femeie bună și noi ne-am înțeles, după cum au fost împrejurările.

— Sînt o femeie rea, domnule, și vă rog să mă iertați pentru toate, a vorbit ea mai departe. Iertați-mă, domnule doctor și domnule profesor.

— N-a fost nimeni supărat pe dumneata, am zis eu.

— Ți-am apreciat întotdeauna bucatele, m-a completat Tanus Valbunius.

— Of ! Of ! Cît de buni sînteți dumneavoastră. Și eu care am chinuit bietele fete de la bucătărie și le-am lovit cu ce-am apucat. Eu, care am umblat cu fel de fel de vorbe. Să știți că n-am văzut-o pe nevasta zidarului cu dulgherul și nici cu băiatul ăla de la pază, în parc, seara. Numai cu minciuni am umblat și cu răutăți.

— Lasă că n-a crezut nimeni, nu-ţi face griji din pricina asta, a întrerupt-o un bărbat înalt, pe care l-am bănuit a fi zidarul.

— Of, of ! s-a văicărit iar femeia.

Administratorul a făcut semn unui om să-i ducă valiza în cameră şi bucătăreasa s-a luat după el tăcută. Îi urmăream umbletul, atitudinea modestă şi nu ştiam ce să cred. În acelaşi timp am observat că toate privirile celor de faţă erau aţintite asupra mea. Erau priviri pline de uimire şi recunoştinţă.

— Vă mulţumim, domnule doctor, a zis zidarul.

— Să trăiţi, vă mulţumim, domnule doctor, l-au imitat ca un ecou alte glasuri.

Logan s-a înclinat adînc, puţin teatral, dar se vedea că era impresionat şi sincer.

— Domnule doctor, sînteţi un om extraordinar. Vă datorăm liniştea cu toţii.

Furişîndu-se lîngă mine, una dintre fetele de la bucătărie mi-a atins hainele, crezînd că n-o observ. Alte două femei au făcut acelaşi lucru. Mă simţeam jenat, cu atît mai mult, cu cît eram convins că nu influenţasem în nici un fel schimbarea neaşteptată a bucătăresei.

— Dar, oameni buni, eu nu am nici un merit, am ţinut să precizez.

— Dumneavoastră, numai dumneavoastră vă datorăm totul, domnule, a hotărît zidarul.

Nu ştiam cum să mă comport în continuare şi m-am întors spre Tanus Valbunius. Marele savant zîmbea, un zîmbet mai mult ironic, dublat de lumina unei mari satisfacţii. Mi-a înţeles încurcătura, căci a făcut un pas înainte şi a vorbit cu dezinvoltură :

— E în regulă, domnilor. Doctorul vă mulţumeşte şi apreciază simpatia dumneavoastră.

M-a luat de braţ şi i-a făcut semn administratorului să ne urmeze. Oamenii s-au dat în lături ca să ne facă loc, şi grupul s-a irosit cu încetul.

Întîmplările din ziua aceea îmi creaseră emoţii şi stări echivoce. Acelaşi lucru îl puteam afirma şi despre administrator. Tanus Valbunius se comportase mult mai detaşat decît noi. Cele cîteva ceasuri petrecute împreună, în nişte împrejurări ieşite din comun, ne apropiaseră mult. Trăiam această convingere şi sînt sigur că nu numai eu.

Aproape că amurgise. Electricianul castelului dăduse drumul sursei de curent, căci jeturile fîntînilor arteziene s-au colorat dintr-o dată. Tanus Valbunius s-a aşezat pe o bancă şi ne-a făcut semn să-l imităm. Cîinii se zbenguiau printre rondurile de flori, unul dintre ei a venit la noi şi Logan a început să-l mîngîie pe cap.

— Poate că ar fi bine să-l informez şi pe domnul Urbo, cînd va veni pe aici, a zis administratorul. Întîmplarea cu cîinii e destul de curioasă.

N-a zis nimeni nimic cîteva clipe, apoi a vorbit Tanus Valbunius.

— E o idee, Logan, însă nu te-aş sfătui s-o faci.

— De ce, domnule profesor ?

— S-ar putea ca domnul Urbo să se uite la dumneata ca la un om căruia-i lipseşte o doagă şi să se îndoiască de ceea ce eşti : un om integru şi devotat. Cum poate crede el întîmplarea ? E o părere a mea, Logan, şi poate un sfat.

— Aveţi dreptate, domnule, a răspuns prudent Logan. Dar aţi văzut şi dumneavoastră totul. A văzut şi domnul doctor şi oamenii.

— Domnul Max Urbo nu va asculta oamenii dumitale, iar în ceea ce mă priveşte, nici într-un caz nu voi confirma un fenomen pe care nu mi l-am explicat încă.

— Vă înţeleg, domnule profesor, şi aveţi dreptate. Pe de altă parte mă lăsaţi să sper că aţi putea lămuri întîmplarea aceasta neobişnuită. Dumneavoastră stăpîniţi ştiinţa, puteţi realiza imposibilul, domnule profesor.

— Poate aş încerca să lămuresc lucrurile, Logan, măcar în parte. Nu sînt însă de specialitate și nu văd cum aş face-o singur. Doar cu sprijinul doctorului Tores.

Începusem să înţeleg ce urmăreşte marele savant şi am răspuns prompt.

— În măsura în care aveţi încredere, vă stau la dispoziţie oricînd, cu toată priceperea mea.

— Sînteţi de acord, domnule doctor ? a întrebat Logan cu entuziasm.

— E şi o datorie pentru mine, am spus.

— Ne va trebui oarecare timp, a intervenit Tanus Valbunius. Și condiții de lucru.

Administratorul s-a ridicat de pe bancă.

— Cît ţine de puterile mele, veţi avea totul, a zis el. Vreţi să vă amenajez o cameră ? Unde și cum o doriți ?

— E bun cabinetul medical, a zis Tanus Valbunius. Dealtfel cred că în cîteva şedinţe ne putem lămuri. Am să te rog, Logan, să aduci în cabinet cîteva mobile din camera mea.

Marele savant nu prea sta un timp mai îndelungat decît pe un fotoliu anume confecţionat, avînd alături o măsuță specială. Personal n-aveam preferinţe de genul acesta.

14

Prima şedinţă de lucru a avut loc a doua zi, la orele zece dimineaţa. Fotoliul domnului Valbunius era prevăzut cu un mecanism simplu, manevrat foarte uşor prin apăsarea unui buton, care îi fixa speteaza şi braţele în diverse poziţii. Am observat că atunci cînd asculta prefera o poziţie mai mult sau mai puţin orizontală, în funcţie de interesul ce i-l suscitau cele relatate de interlocutor. Măsuţa specială de alături se putea înălţa sau coborî, apropia sau îndepărta de dînsul, astfel încît în permanenţă să-i fie la îndemînă. Erau nelipsite de pe măsuţă cutia cu ţigări, bricheta, ţigaretul special de chihlimbar, ceaşca de cafea, o sticlă cu coniac, de care aproape că nu se atingea. Cele două mobile fuseseră transportate încă de dimineaţă de către administrator, care cunoştea toate dichisurile profesorului şi i le respecta, făcîndu-şi din aceasta o preocupare de prim ordin.

Rămas cu marele savant, mă stăpînea o dublă emoţie. Mai întîi era sentimentul omului obişnuit căruia i se dă o atenţie nesperată, umbrit de emoţia vinovatului care nu poate bănui cum şi încotro se va orienta judecata ce urmează să i se facă. Acum nu mai puteam bănui scopul exact pentru care Tanus Valbunius voise să se afle cu mine între patru ochi. Pe de o parte era posibil să abordeze o discuţie legată de cîinii administratorului, pe de altă parte putea să mă supună unui interogatoriu legat de actul meu de spionaj involuntar. Persoana profesorului mă intimida cînd mă gîndeam la ironia lui fină, la valoarea şi forţa sa psi-

hică. În acelaşi tîmp mă bizuiam şi pe felul meu de a fi, întrucît nu mă ştiam un om lipsit de curaj în împrejurări dificile.

Întîlnirea noastră a început cu o pauză destul de lungă, în care Tanus Valbunius m-a privit în permanenţă fără nici o jenă, studiindu-mi probabil nu numai fizionomia, dar şi trăsăturile întregii mele fiinţe, şi fibrele vizibile ale muşchilor, şi îmbrăcămintea. Ceea ce m-a oprit să nu-l înfrunt a fost că studiul la care mă supunea era cu totul îngăduitor. Îmi dădeam seama de lucrul acesta şi încercam să-l imit, dornic să-i ghicesc gîndurile. În momentul cînd pe chip i s-a ivit un zîmbet, pe cît de favorabil, pe atît de sincer, m-am liniştit. Încordarea îmi ajunsese la capăt.

— Şi acum, domnule Tores, a început el vorba, fiindcă ne aflăm faţă în faţă şi pentru prima dată doar noi doi, ţi-aş solicita favoarea de a stabili împreună un echilibru în ceea ce priveşte cunoştinţa sau, dacă vrei, prietenia noastră.

Felul de a vorbi îi era, după cîte îl cunoscusem, acelaşi : degajat, voit întortocheat şi puţin ironic. Am înţeles din prima frază că scopul întîlnirii noastre nu-l constituiau cîinii lui Logan, ci urmărea cu totul altceva. După altă pauză a continuat :

— Nu trebuie să te mire pretenţia mea, însă am ajuns la convingerea că e bine să te cunosc mai îndeaproape. Nu numai cine eşti, dar şi cine ai fost, nu numai ce gîndeşti şi ce faci, dar şi ce ai de gînd să faci în viitor. Dumneata, domnule Tores, ai avantajul că ştii mult mai multe despre mine. Mă cunoşti din lucrări, din tot ce-am dat şi te socotesc destul de inteligent ca să-ţi închipui că n-am făcut altceva în viaţă în afară de ce-am dat omenirii.

N-am făcut mai mult pentru că n-am avut cînd, ar fi fost imposibil pentru un om. În afară de aceasta, domnule doctor, dumneata ştii că şi în prezent fac ceva. Nu mă refer numai la faptul că m-ai zărit într-un laborator. În definitiv, eşti directorul unui sanatoriu fantomă şi medicul curant al unor bolnavi fantomă. Aceasta e realitatea, da ?

— Da, domnule profesor.

— Îmi cer scuze de la început pentru abuzul pe care-l fac, dacă se poate numi abuz dorinţa mea de a te cunoaşte. Dacă privirile noastre nu s-ar fi întîlnit printr-o fereastră destul de obscură a acestui castel, n-aş fi avut nici un drept. Eşti de aceeaşi părere ?

— Fără îndoială, domnule profesor.

— Să nu mă crezi pisălog, fiindcă nu sînt. Spre deosebire de alte vieţuitoare, omul este robul introducerilor, iar noi sîntem oameni.

— Cred că v-am înţeles perfect, i-am răspuns, şi mă voi strădui să vă răspund, cu atît mai mult cu cît conştiinţa mă obligă să o fac.

Am început prin a-i mărturisi că văzusem lumina zilei în familia unor funcţionari, că am avut o copilărie obişnuită, pînă cînd părinţii mei au pierit în dezastrul războiului. Insistînd asupra acestui scurt, dar hotărîtor moment din viaţa mea, l-am observat de-a dreptul mişcat, privindu-mă cu milă şi compătimire. Mai departe mi-am depănat povestea adolescenţei, a tinereţii mele, dar, spre surprinderea mea, fotoliul manevrat de savant căpăta tot mai mult poziţia orizontală. Se vede că trecutul meu zbuciumat nu-l impresiona prea mult, poate că ascultase sau citise sute de biografii asemănătoare, sau poate că el însuşi străbătuse nişte decenii

de umilință și chin. A apăsat pe butonul mecanismului cu care era prevăzut fotoliul și a revenit în poziția verticală numai atunci cînd am început să-i relatez discuția cu ministrul sănătății publice. I-am reprodus exact, cuvînt cu cuvînt, atît cît îmi îngăduia memoria, fiecare frază rostită de ministru și de domnul Max Urbo, în întîlnirea de la castel. Mai mult, i-am descris toate stările prin care trecusem, revolta împotriva mea însumi, împrejurarea în care a trebuit să escaladez fereastra și întîmplarea care mă pusese ochi în ochi cu dînsul, prin geamul destul de dosnic al castelului, cum singur se exprimase. Mă străduisem să nu folosesc cuvinte în plus care să-l convingă de adevărul faptelor și cred că el sesizase lucrul acesta și-l apreciase.

Vorbisem cam un ceas, fără întrerupere, după care a urmat din nou o pauză asemenea acelora în care se hotărăște un verdict. Marele savant și-a părăsit fotoliul, a început să umble prin încăpere cu bărbia în palmă, dînd gîndurilor frîu liber prin gesturi, fără să țină seama de prezența și starea mea. La un moment dat s-a oprit și mi-a pus palma pe umăr.

— E în regulă, doctore Tores, a zis el. Un singur lucru nu mi-ai spus. Iubești oamenii ?

Am rămas surprins, nu înțelegeam de ce tocmai el îmi punea asemenea întrebare. Nu-i puteam da decît un singur răspuns, care era și adevărul :

— Îi iubesc, domnule profesor, dar eu personal nu pot face nimic pentru ei.

Mi-a prins privirea și cîteva clipe m-am simțit despersonalizat, ca într-o stare de hipnoză.

— Da, a zis apoi, așezîndu-se pe fotoliu. Da ! și a repetat de cîteva ori această afirmație. Și acum, doctore Tores, ascultă-mă cu atenție. Vreau să-ți mărturisesc, la rîndul meu, cîteva lucruri pe care nu le cunoști. Acest fals sanatoriu, al cărui director ești, a luat ființă la cererea mea, domnul Max Urbo s-a conformat unor pretenții formulate de mine, căci după cîte ai înțeles, aici se lucrează ceva.

— De ce v-ați izolat, domnule profesor ? am întrebat.

— Pentru ca nimeni să nu afle ce se lucrează.

— Și de ce era nevoie să vă internați într-un sanatoriu ?

— Pentru ca nimeni să nu știe că Tanus Valbunius lucrează la ceva. Sănătos fiind, Valbunius lucrează și, lucrînd, sînt destui care ar dori să afle ce anume urmărește. E limpede, nu ?

— Da, domnule profesor.

— Mai ai vreo nedumerire ? Pentru că vreau să știi totul.

— Cu dumneavoastră mai lucrează doi oameni. Sau, poate, mă înșel ?

— Te înșeli. Un singur om, un tînăr chimist mă ajută în laborator. El însă nu bănuiește mai mult decît dumneata ce vreau să realizez. Al doilea tînăr se află aici să-mi asigure, cît de cît, securitatea.

— Mai e și Logan.

— Logan știe că trebuie să tacă, adică exact ce știi și dumneata. Și acum, o ultimă întrebare : ce crezi că se lucrează aici ?

I-am răspuns din nou cu toată sinceritatea.

— Din moment ce lucrați pentru domnul Urbo, cred că vreți să realizați o nouă armă. Dumnealui este cel mai mare fabricant de armament din lume.

— Și dacă-i așa, ce părere ai despre mine ?

— Eu vă stimez, domnule profesor.

— Pentru că realizez un mijloc de distrugere a omenirii ?

— Nu pentru asta.

— Atunci ?

— Bănuiesc că în cazul oamenilor de știință, al geniilor, pasiunea pentru noi descoperiri întunecă totul.

— Prin urmare, geniile se desprind total de omenire, de ceea ce sînt ei înșiși, oameni. Ești un naiv, doctore Tores, iar ca psihiatru, un nepriceput. Iartă-mă. Continuăm mîine la aceeași oră. Logan trebuie să afle că în privința cîinilor progresăm. La revedere, doctore !

A ieșit pe ușă rîzînd în hohote și nu știam dacă era mai nimerit să mă supăr de felul cum mă tratase sau trebuia să-i mulțumesc

15

— Și va să zică, doctore Tores, a început vorba a doua zi Tanus Valbunius, cînd am fost din nou singuri, va să zică iubești oamenii. Îi iubești, dar nu poți face nimic pentru ei.

— Pentru că nu știu ce aș putea face, domnule profesor. Năzuiesc să-l ajut pe cel de lîngă mine,

un bolnav sau mai mulţi şi atît. Ca să fiu cu ceva de folos întregii omeniri ar fi peste puterile mele.

— Dar ai putea contribui cît de cît, doctore.

— Ar trebui să mi se dea prilejul, domnule profesor. Fac parte dintre oamenii obişnuiţi, care nu pot întreprinde nimic fără să li se îngăduie.

— Poate că exagerezi, domnule Tores. Exagerezi, în sensul că nici supraoamenii nu pot face ce vor. Pămîntul nostru e un nimic, şi în acelaşi timp e enorm pentru a-l putea disciplina în vreun fel. Şi totuşi trebuie încercat.

— Cum, domnule profesor ? Prin cine, prin ce ?

— Prin ştiinţă. Eu sînt hotărît s-o fac, doctore Tores.

— Cum ? Mă iertaţi că repet întrebarea ? Cu ajutorul armei la care lucraţi ?

— Întocmai.

— Distrugînd ?

— Da.

L-am privit înspăimîntat. Una era ca un savant să lucreze la o armă de distrugere, într-un anume complex de împrejurări, sau poate de nevoie. şi alta era s-o realizeze din propriu imbold, pentru distrugerea oamenilor în genere. Simţeam că toate bunele gînduri ce le nutrisem pînă atunci pentru marele savant se iroseau încet, clipă de clipă. Îl priveam şi-i vedeam pe chip amprenta unei îndîrjiri extraordinare, atît de luminoasă, încît nu-mi venea a crede că omul acela se putea gîndi la distrugere. Şi totuşi, aşa era, el singur o afirmase. La ce bun voise să ştie dacă eu iubesc sau nu omenirea, din moment ce el era gata s-o distrugă ?

Înfruntîndu-l, groaza din inimă mi se transforma cu încetul în dispreț și am impresia că Tanus Valbunius a înțeles starea prin care treceam.

— O clipă, doctore Tores, nu te pripi. Dumneata vei fi colaboratorul meu apropiat în ceea ce vreau să fac. Și te-am ales pe dumneata pentru că n-am timp să caut pe un altul și nu pot găsi atît de ușor un om cinstit și curajos, înțelept și drept.

Eram uluit.

— Nu înțeleg pentru ce aveți nevoie de un astfel de om.

— Vei înțelege, doctore.

Nu-l văzusem niciodată emoționat. Acum era transfigurat. Așteptam în tăcere, cuprins de îndoială și curiozitate.

— Da, doctore Tores, a început el să mi se destăinuie. Mă aflu într-o situație dificilă, dar nu greu de trecut. Am nevoie de dumneata, după cum omenirea are nevoie de descoperirea mea. Și acum ascultă-mă : am găsit ceva extraordinar, doctore Tores. Nu e totul perfecționat și n-am ce-mi trebuie. Dar mai întîi vreau să-ți mărturisesc unele lucruri. Înainte de a mă apuca să perfecționez această descoperire, mi-am dat seama că-mi trebuie multe : bani, condiții de lucru, un laborator special, un loc retras ca acesta și multe altele. N-aveam de unde să le iau. În această situație m-am dus la domnul Max Urbo, l-am anunțat că sînt pe cale să realizez o armă necunoscută, formidabilă și i-am cerut toate de cîte aveam nevoie. Bineînțeles că el a fost bucuros să mi le ofere. Adevărul este că eu nu lucrez la ceea ce crede domnul Urbo, ci la cu totul altceva, înțelegi, doctore ?

— Da, domnule profesor.

— Dumneata ce părere ai despre oameni ? Crezi că există oameni buni şi oameni răi ?

— Nu, nu cred asta, domnule profesor. Acelaşi individ este şi bun şi rău. Numai că la unii predomină trăsăturile de caracter pozitive, la alţii cele negative.

— Perfect, doctore. Eu am găsit posibilitatea de a suspenda trăsăturile negative ale spiritului uman.

— Nu vă înţeleg.

— Am descoperit mijlocul de a face pe oameni numai buni. Aceasta este arma de care-ţi vorbeam. Descoperirea pe care mă străduiesc s-o pun în aplicare este o armă de distrugere a răului.

— Dar e nemaipomenit, domnule profesor !

— E, într-adevăr, nemaipomenit.

Mărturisirea marelui savant mi-ar fi părut de necrezut dacă n-aş fi făcut imediat o asociaţie.

— Acum îmi explic întîmplarea cu cîinii lui Logan, am zis. Secretul era la dumneavoastră. Tanus Valbunius a zîmbit. Şi transformarea bruscă a bucătăresei, am adăugat.

— Exact. Şi dacă eşti curios, doctore, totul se datoreşte unei întîmplări. Cu doi ani în urmă am făcut o călătorie într-o insulă, nu prea departe, în largul oceanului. Acolo am dat peste o rocă în care se afla acest nou element, pe care eu îl folosesc pentru distrugerea răului.

— Şi cum procedaţi, domnule profesor ?

— Aplicîndu-l pe filamentul unui bec electric, odată cu lumina sînt emise şi radiaţiile lui. Ai observat cînd am fotografiat-o pe bucătăreasă ?

— Da, şi m-am întrebat de ce folosiţi blitzul pentru că era destulă lumină afară.

— Numai aşa se poate acţiona. Becurile electrice, reflectoarele, aparatele de fotografiat cu blitz şi aşa mai departe pot fi mijloace de a acţiona în acest sens asupra fiinţelor. Cu o singură condiţie : ca pe filamentul respectiv să fie fixată o infimă cantitate din acest element.

— I-aţi dat şi o denumire, domnule profesor ?

— Da. O denumire simbolică ; de la anima-suflet, i-am zis animoniu.

Cele aflate în ultima jumătate de ceas erau în adevăr extraordinare.

— Credeţi că vă pot fi de vreun folos ? l-am întrebat.

— Sînt convins. Roca din care am extras animoniul se găseşte numai pe insula de care ţi-am pomenit.

Am făcut un gest de nedumerire. El mi-a fixat privirea, a înclinat de cîteva ori capul, întărindu-şi în felul acesta afirmaţia, şi a continuat :

— Este întocmai aşa. Acolo, acum cîteva secole a căzut un meteorit. În compoziţia lui, pe lîngă o seamă de elemente existente şi pe Terra, am descoperit şi acest transuranian, căruia i-am dat numele de animoniu.

— Ce timp de înjumătăţire are animoniul, aţi aflat ?

— Cîteva mii de ani... Problema este alta, doctore. Am nevoie de mai multă rocă din care să extrag animoniul.

— Şi n-o aveţi ?

— Am avut puţină. Acum doi ani, cînd m-am întors de pe insulă, am luat doar cît s-o cercetez şi să experimentez. Nu-i cunoşteam propretăţile, nu bănuiam că voi face această uimitoare desco-

perire. Cineva trebuie să-mi aducă o cantitate mai mare de rocă şi acela nu poate fi decît doctorul John Tores.

— O voi aduce, domnule profesor.

— Eu nu pot pleca, Max Urbo m-ar suspecta dacă aş părăsi castelul înainte de a-i oferi arma pe care o aşteaptă. Ştiu că dumneata ai libertatea să pleci cinci zile. Timpul acesta îţi va fi de ajuns pînă la insulă şi îndărăt. Îţi voi da toate indicaţiile, tot sprijinul material... Deocamdată am să-ţi încredinţez un document din care vei înţelege cum am ajuns la descoperirea animoniului.

Am întins mîna să primesc o mapă de piele de mărimea unui caiet de şcoală pe care marele savant o adusese cu dînsul fără a-mi spune ce anume era. Aveam de gînd s-o desfac chiar atunci.

— Nu e nevoie şi nu e timp, m-a oprit Valbunius. Închide-te la noapte în cameră şi citeşte în linişte. Acum să ieşim în parc şi să-l chemăm pe Logan ca să-i explici de ce i s-au îmblînzit cîinii într-o singură noapte. I-ai pregătit un răspuns ?

— Da, domnule profesor. Am găsit o explicaţie care cred că-l va mulţumi.

În ultimele zile nu mă întîlnisem cu administratorul decît în treacăt ; nu mă întrebase nimic referitor la căutările noastre şi nici eu nu-i spusesem ceva. Se vedea însă că este nerăbdător să ajungem la un rezultat în dezlegarea enigmei. Comportarea cîinilor prezenta pentru el acelaşi interes ca la început.

În timp ce coboram treptele castelului, începusem să-i expun profesorului răspunsul pregătit. N-am continuat pînă la capăt. Din cealaltă aripă a clădirii ieşea administratorul, ca şi cum ne-ar fi

aşteptat, iar Tanus Valbunius i-a făcut semn să se apropie.

— În sfîrşit, putem sta de vorbă, Logan, i-a strigat de departe.

Administratorul era emoţionat şi nerăbdător. Ne-a declarat că de cînd se ştia nu fusese zbuciumat ca în ultimele zile.

— Vei rămîne într-un fel deziluzionat, domnule Logan, am început eu, pentru că n-a fost nici o minune la mijloc.

— Dar ceva a fost, domnule doctor.

Tanus Valbunius a izbucnit în rîs şi l-a bătut pe umăr. Vedeam că se distra pe seama bietului om, căruia aveam să-i ofer nişte explicaţii false, garantate de un medic psihiatru şi de cel mai cunoscut om de ştiinţă în domeniul chimiei şi fizicii.

— Ceva s-a întîmplat, Logan, cu cîinii dumitale, a zis savantul. Domnul doctor Tores nu dă importanţă faptului, deşi ne-am bătut capul atîtea zile.

— Da, a fost în adevăr greu de aflat cauza, am zis şi eu.

— Vă ascult, domnule doctor.

— Dumneata, am continuat, hrăneşti cîinii, după cîte am văzut, şi cu peşte oceanic.

— Da, a confirmat el, le place foarte mult.

— Tocmai de aici a pornit totul. În untura de peşte există o substanţă care în cantităţi mari acţionează asupra glandelor endocrine...

— O clipă, doctore, m-a oprit Tanus Valbunius. Dă-mi voie să-i vorbesc omului despre rolul glandelor endocrine în organism ca să înţeleagă mai bine fenomenul.

Am ascultat împreună cu Logan aproape o jumătate de oră o expunere pe cît de clară, pe atît

de convingătoare, încît totul părea verosimil. Oricum, administratorul s-a declarat nu numai mulţumit de explicaţii, cît mai ales măgulit de efortul depus de noi pentru a-i satisface o curiozitate care-l chinuise.

16

Seara, rămas singur, în cameră, am deschis mapa primită de la Tanus Valbunius și am început să citesc. Dintr-o scurtă însemnare, scrisă de mîna savantului la început, am înţeles că găsise manuscrisul printre obiectele de familie ale unui locuitor de pe insula vizitată de el, obiecte care se păstrau cu sfinţenie de la o generaţie la alta. Insularul nu ştia cîte generaţii îl avuseseră înaintea lui, nu-i cunoștea valoarea. Din spusele bătrînilor, caietul rămăsese de la un bărbat debarcat pe pămîntul lor dintr-un vas necunoscut și lăsat acolo pentru totdeauna.

Paginile următoare, care erau de fapt niște însemnări, aveau să-mi dezvăluie atît destinul acelui bărbat, izolat de lumea lui pe insulă, cît și însemnătatea manuscrisului pentru descoperirea făcută de Tanus Valbunius și pentru întreaga omenire. Însemnările nu erau datate. Scrise cu creionul, cu niște trăsături care trădau un caracter energic, ele dezvăluiau gîndurile și faptele autorului, în fraze scurte și uneori eliptice. Se vedea, dealtfel, că cel ce-și notase fragmentar viaţa de pe insulă

n-o făcuse pentru posteritate ci din plictiseală sau din dorința unui exercițiu.

„În prima zi am trăit ceasuri de groază — își începea el însemnările. Eram singur pe țărm, părăsit de ai mei, părăsit de curajul meu înnăscut și de orice sentiment omenesc. Mă gîndeam la moarte și atît. O vedeam în insularii care-mi dădeau ocol, fără să se apropie. De ce nu se apropie ? Îmi pregătesc moartea ? Oare cum mă vor ucide ? Către seară, m-am mișcat din loc, hotărît să-mi grăbesc sfîrșitul. Insularii s-au retras cu încetul. Am înaintat, am mers un kilometru, apoi doi. Ei se fereau de mine, iar eu eram îngrozit de ei.

Distrus și indiferent, m-am culcat pe o stîncă, în coasta satului. A doua zi m-am trezit cu soarele în ochi și am privit în jos. Ei se aflau în preajmă, mă urmăreau cu privirile. Uimit la culme, m-am ridicat. Nu mă omorîseră, nu-mi clintiseră nici un fir de păr, deși dormisem o noapte întreagă singur pe stînci, fără apărare. Nu-mi făcuseră nici un rău. Oare se temeau de mine ? Era uluitor. Unul dintre ei mi-a făcut un semn. I-am privit atent și i-am văzut pe cei mai mulți zîmbindu-mi. De ce-mi zîmbeau ? Îmi căutau prietenia ? Atunci m-am ridicat și am început să arunc tot ce aveam asupra mea. N-aveam cine știe ce. Ai mei, care mă alungaseră pe insulă, nu-mi lăsaseră mare lucru. Am aruncat tot, pînă și haina, și le-am făcut semn că sînt un om pașnic, dornic să rămîn liniștit pe insulă. Ei s-au apropiat și, binevoitori, mi-au cules lucrurile și mi le-au înapoiat. Acesta a fost începutul prieteniei mele cu insularii..."

În continuare, autorul însemnărilor nota o seamă de mici întîmplări din care se vedea efortul lo-

cuitorilor insulei de a-i oferi cele mai bune condiții de viață. Casele satului erau construite din lespezi de piatră, cu podeaua mult sub nivelul pămîntului. Fie dintr-un sentiment de nesiguranță, fie din dorința de a nu abuza de ospitalitatea lor, și-a ales ca locuință o peșteră apropiată de marginea satului, pe care și-a amenajat-o în cîteva săptămîni.

„N-am gîndit niciodată — scria el mai departe — că pe pămînt pot fi oameni atît de buni. Am refuzat să locuiesc în casele lor. M-au rugat mulți și mi-au arătat interioarele lor simple. Am preferat peștera aceasta minunată. Îmi plac aceste patru coloane albe, făurite parcă de un arhitect. Patru coloane albe, ca de marmură, care împodobesc peștera. Numai ele sînt albe, un alb-siniliu, restul stîncii e brun".

Am transcris acest fragment pentru că el descria exact locul unde trebuia să ajung peste cîteva zile. Manuscrisul este o lectură extrem de interesantă, însă nu-mi voi îngădui să transcriu decît acele pasaje care l-au condus pe Tanus Valbunius la marea sa descoperire, subliniate și de dînsul.

„Insularii sînt niște oameni de o bunătate neobișnuită. Eu însumi am devenit bun alături de dînșii. Stau astăzi și mă gîndesc de unde atîta vanitate îmi stăpînea ființa pînă atunci ? Azi nu-l mai înțeleg pe cel care am fost. Trăiesc o liniște deosebită între frații mei de pe insulă".

Subliniez încă o dată că fragmentele de față n-au continuitate, ele sînt scrise la intervale de timp diferite, intervale de luni sau poate de ani și nu urmăresc să redea viața autorului lor.

„N-am primit să fiu şeful oficial al satului, cum mi s-a propus. Oamenii îmi apreciază mult cunoştinţele, nu fac nimic pînă nu mă întreabă. Au realizat lucruri frumoase îndrumaţi de mine“.

„Insula e vizitată rar de vapoare“.

„Astăzi mi s-a spus că un vas e pe cale să acosteze. Am recunoscut pavilionul ţării mele şi mă aşteptam la această vizită. Aşteptam iertarea sau condamnarea la moarte. Urmat de insulari, am întîmpinat delegatul regelui. El s-a bucurat că mă vede, că nu-i scăpasem, şi m-a invitat pe vapor. Trebuia să fiu executat în ţară. L-am rugat să-mi îngăduie a lua cîteva amintiri din peşteră şi el a mers împreună cu mine. Nu ştiu de ce, dar numai după cîteva minute, cît a privit peştera, coloanele albe, s-a schimbat deodată. Mi-a declarat că nu mai e în stare să execute ordinul primit, adică transportarea mea pentru a fi executat. N-am înţeles nimic. A plecat cu vaporul în patrie fără să mă ia cu el“.

„Astăzi a sosit acelaşi vas cu alt trimis al regelui. Nu m-am mai dus la ţărm, am rămas în peşteră. Trimisul a intrat urmat de soldaţi şi m-a somat să ies. M-am ridicat să-mi adun lucrurile. Scurtă vreme după aceea, mă aflam în drum spre ţărm. Trimisul regelui mi-a zîmbit cu prietenie, m-a întrebat dacă vreau totuşi să-l urmez. Preferam, bineînţeles, să rămîn pe insulă şi i-am mărturisit gîndul meu. Nu voia să mă forţeze la un drum către moarte, dar se temea că va fi executat pentru neîndeplinirea ordinului. I-am sugerat lui şi ostaşilor care-l însoţiseră în peşteră să spună în ţară că mă opusesem plecării şi căzusem străpuns de o sabie. Ostaşii regelui au înţeles că e cel mai

bun lucru ce-l au de făcut. Ne-am despărţit prieteni".

„Un vas de piraţi a acostat la ţărmul nostru. Avea la bord optzeci de copii răpiţi. Nu ştiu unde aveau de gînd să-i ducă. Ne-au cerut apă şi hrană, ne-au ameninţat. Îndemnat de un gînd tainic, numai al meu, l-am invitat pe şeful piraţilor în peşteră. I-am vorbit doar cîteva cuvinte. S-a încruntat, a rămas apoi pe gînduri şi mi-a dat dreptate. Au rămas pe insulă aproape o săptămînă, insularii şi piraţii au devenit prieteni. După o săptămînă vasul a făcut cale întoarsă pentru a duce copiii în regiunea de unde fuseseră răpiţi".

„Sînt convins că această insulă este Ţara bunătăţii, a înţelepciunii. Păcat că e atît de mică, atît de săracă şi neluată în seamă de nimeni. Mă aflu de treizeci de ani cu fraţii mei, insularii, şi niciodată nu mi-a părut rău după lumea care m-a expulzat. Acolo n-aş fi înţeles nimic din cîte înţeleg acum despre oameni, despre viaţă".

Manuscrisul conţinea cam o sută patruzeci de pagini şi se isprăvea cu următorul pasaj : „Dacă n-aş fi un osîndit, m-aş întoarce în lumea mea, m-aş folosi de puterea şi averea mea pentru binele omului. Acum aş şti să fac acest lucru".

Am închis mapa de piele cu un profund sentiment de tristeţe pentru autorul acestor pagini şi, mai mult, pentru destinul omului în genere. Desigur că Tanus Valbunius avusese noroc nu numai că intrase în posesia manuscrisului, ci şi pentru că, datorită geniului său ştiinţific, descoperise animoniul, pe care avea să-l pună în slujba bietei omeniri, bîntuită de ură de-a lungul atîtor milenii.

17

Mă pregăteam de drum, mai aveam cîteva zile pînă la plecare cînd un fapt neprevăzut ne-a făcut să renunţăm la deplasarea mea în insulă. Într-o seară, după ce mă plimbasem o vreme în preajma lacului mă apropiam încet de castel. Soarele coborîse sub vîrfurile arborilor şi razele lui răzbeau cu greu prin frunziş. În faţa treptelor de la intrare, l-am văzut pe Tanus Valbunius stînd locului, cu mîinile la spate, şi cum privea spre vatra de jăratic rostogolită spre apus, părea o statuie.

Pe măsură ce mă apropiam de el, îi desluşeam pe chip o preocupare intensă.

— Te aşteptam, doctore, a zis el cînd am ajuns alături.

Cîteva clipe a rămas în aceeaşi poziţie, neclintit, ca şi cum ar fi avut să-mi comunice o veste proastă, care mă privea direct, şi nu găsea cuvintele cele mai potrivite. A continuat totuşi cu un ton de parcă nu era nimeni de faţă.

— Sînt nevoit să joc totul pe o singură carte, altfel nu voi mai avea sorţi de izbîndă.

— Nu vă înţeleg.

— Scuză-mi incoerenţa, a zîmbit el, voiam să-ţi spun altceva. Voiam să-ţi spun că deocamdată nu mai e nevoie să pleci. Adică nu se mai poate.

— S-a întîmplat ceva ?

— Max Urbo mi-a telegrafiat că va fi aici peste cîteva zile. Va fi aici şi-mi va cere să-i prezint arma la care am lucrat. De cînd am primit tele-

grama, mă gîndesc la ceasul în care mă voi afla față în față cu această forță extraordinară.

— Vă pot fi de vreun folos, domnule profesor ?

— Da, doctore. N-am trăit niciodată ca acum sentimentul singurătății. O viață întreagă am crezut că cei mai buni prieteni îmi sînt ideile, formulele, scopurile științifice pe care le urmăream, munca mea. Îmi dau seama acum că nimic nu poate înlocui căldura sufletului uman, atașamentul semenilor apropiați. Mă înțelegi, doctore Tores ? Am iubit și iubesc oamenii, dar am făcut-o ca un grădinar pasionat în strădania lui de a-și îngriji florile cît mai bine. Acum, eu însumi am nevoie de dragoste, de sprijin moral. Am să te rog să rămîi lîngă mine tot timpul, doctore. Va trebui să-l înfruntăm împreună pe Max Urbo, va trebui să încercăm totul.

Nu-mi dădeam seama dacă Tanus Valbunius își făcuse un plan de acțiune. Sentimentul pe care mi-l treziseră cuvintele lui era unul de dăruire și încredere în izbînda noastră. Cred că profesorul mi-a citit în ochi acest sentiment care mă copleșea în clipele acelea, pentru că mi-a zîmbit cu oarecare recunoștință. Am plecat alături apoi, pe una dintre alei, îndepărtîndu-ne în adîncul parcului cuprins de amurg.

*

Așa cum anunțase prin telegramă, domnul Max Urbo a sosit la castel în ziua stabilită. Se întunecase cam de jumătate de oră, și administratorul dăduse dispoziție electricianului să aprindă toate lampadarele, felinarele fixe, becurile colorate dintre boschete, fîntînile arteziene. Mă aflam în fața

castelului, împreună cu Tanus Valbunius şi cu Logan, cînd maşina marelui fabricant de armament a oprit la cîţiva metri de noi. Eram desigur emoţionaţi.

Portiera maşinii s-a deschis şi m-am surprins din nou minunîndu-mă de statura zveltă, de dinamismul şi ţinuta sportivă a lui Max Urbo. Lîngă mine, Tanus Valbunius aştepta într-o atitudine rigidă, vecină cu îndîrjirea.

— Bună seara, domnilor ! a zis Max Urbo, oprindu-se pentru o clipă în faţa noastră. Ne-a privit în treacăt şi imediat a pornit mai departe, spre intrarea castelului, adresîndu-se savantului : Aţi primit telegrama ?

— Da, domnule Urbo, vă aşteptam.

Îl încadrasem între noi şi-l însoţeam liniştit, în vreme ce Logan, care nu fusese invitat de nimeni să plece de lîngă maşină, rămăsese cu şoferul.

— Unde am putea sta de vorbă, domnule profesor ? a întrebat Max Urbo cînd am ajuns în faţa intrării unde era locuinţa mea.

— Aici, domnule. Vă rog să urcaţi treptele !

— De ce aici ?

— Am să vă explic, domnule Urbo.

Stăpînul castelului s-a oprit şi parcă de-abia atunci a observat prezenţa mea alături.

— Ce faci, doctore Tores ? a întrebat apoi punînd piciorul pe prima treaptă.

— Vă mulţumesc, domnule. În ceea ce mă priveşte totul e în ordine.

Se vedea că era uimit nu numai că fusese invitat într-un alt loc decît acolo unde lucra savantul, dar şi pentru că eu mă aflam în preajmă, ceea ce n-avea nici un rost dacă ţinem seama de scopul

întrevederii lui cu profesorul. Am ajuns în holul castelului, şi Tanus Valbunius a deschis uşa cabinetului medical, îndemnîndu-ne cu un gest larg al braţului, aproape teatral :

— Poftiţi !

Uimit, Max Urbo a ridicat din sprîncene, apoi, stăpîn pe sine, hotărît să spulbere impresia propriei ezitări, a păşit în cabinetul luminat de un singur bec mare, atîrnat de mijlocul tavanului. Şi-a rotit privirea peste aparaturile simple, peste rafturile cu medicamente şi celelalte mobile, pentru ca să-l fixeze în cele din urmă pe Tanus Valbunius, cu un început de reproş.

— Putem lua loc, domnule ? a întrebat acesta cu un ton de o imperceptibilă zeflemea.

— Da, bineînţeles, domnule profesor, a răspuns Max Urbo, aşezîndu-se într-un fotoliu. Probabil că aveţi să-mi comunicaţi ceva deosebit, a continuat el, de vreme ce vă aflaţi amîndoi cu mine, fără să-mi fi exprimat această dorinţă în prealabil.

— Avem să vă comunicăm exact ceea ce aţi vrut să aflaţi deplasîndu-vă la castel, i-a răspuns savantul.

— Poftim ? s-a mirat Max Urbo. Atunci de ce aici ?

— E încăperea mai mică, domnule, şi pentru scopurile noastre era cea mai potrivită.

— Tot nu înţeleg, domnule profesor. De ce nu vă aflaţi singur cu mine ?

— Am să vă explic, domnule Urbo.

Eu ocupasem loc la micul birou de unde îmi ascultam pacienţii cînd le acordam consultaţii, iar profesorul ocupase al doilea fotoliu în faţa lui Max Urbo. Mă stăpînea o stare de teribilă încordare,

așteptam începutul celei mai dificile discuții. înfruntarea a două forțe potrivnice, conștient însă și hotărît să intervin nu numai cu convingerea de care eram pătruns, dar și cu ființa mea totală. Ceasul pe care-l trăiam putea fi hotărîtor în lupta noastră de a face să triumfe binele în lume, era sortit să schimbe însuși destinul omenirii. În cele cîteva clipe grele, de o liniște apăsătoare, îmi auzeam bătăile inimii și-mi simțeam zvîcnetul sîngelui la tîmple.

— Ascult explicațiile dumneavoastră, a rupt tăcerea Max Urbo.

Profesorul s-a mișcat pe fotoliu, și-a privit deschis adversarul și i-a zîmbit larg.

— Îmi cer scuze, domnule Urbo, dacă nu voi putea da dovadă în discuția cu dumneavoastră de oarecare tact sau, dacă vreți, de diplomație verbală, cum ar fi și firesc uneori. Dar nu o voi face pentru că nu mă pricep și cred că nici n-ar avea rost. Vă voi relata o stare de fapt și vă voi solicita, domnule Urbo, într-o acțiune uriașă, mai interesantă chiar decît vă puteți închipui.

— Vă ascult cu interes.

— În primul rînd, domnule Urbo, faptul că doctorul se află împreună cu noi îl veți înțelege din întreaga expunere, încît îmi veți îngădui să nu vă răpesc timpul cu explicarea acestei prezențe. Sînteți de acord ?

— Continuați, a bombănit Max Urbo, din ce în ce mai uimit.

— În al doilea rînd îngăduiți-mi să vă scutesc de orice fel de introducere și să intru de-a dreptul în problemă.

— Continuați.

— Am semnat un contract cu dumneavoastră, care preciza că în schimbul unor condiţii de lucru şi al unor subvenţii mă oblig să lucrez la o descoperire, la crearea unei arme de distrugere, care să fie proprietatea firmei Max Urbo, urmînd să fiu retribuit după aceea, în urma unei înţelegeri între noi doi.

— Întocmai.

— Sînt în măsură, domnule Max Urbo, să vă anunţ că, în ceea ce mă priveşte, clauzele contractului au fost respectate. Astăzi, la data fixată de dumneavoastră, vă pot face prezentarea descoperirii mele.

— O clipă, domnule profesor. Nu m-am îndoit niciodată că nu veţi fi capabil să respectaţi contractul. Singurul lucru care mă miră este că dumneavoastră aţi făcut o chestiune publică dintr-un secret care trebuia să rămînă numai al nostru.

— Aparent aveţi dreptate, faptul însă e consumat. Doctorul Tores ştie despre ce este vorba.

— Te pomeneşti că au aflat şi alţii...

— Nu. E singurul.

— În cazul acesta continuaţi.

— Vă mulţumesc. Descoperirea la care am ajuns se bizuie, domnule Urbo, pe un nou element, căruia i-am spus animoniu.

În fraze clare, concise, marele Valbunius a început să-şi prezinte noul element, metodele de activare şi efectul radiaţiilor lui asupra oamenilor. Cunoşteam perfect toate acestea, însă profesorul vorbea cu atîta convingere, cu atîta căldură încît fiecare frază mi se părea nouă, fiecare cuvînt mi se părea un vers dintr-un mare poem, pe care nu-l scrisese şi nu avea să-l scrie nimeni, niciodată. Îl

pîndeam între timp pe Max Urbo şi mă uimea de cîtă stăpînire de sine poate să dea dovadă un om, cît sînge rece, cîtă siguranţă şi ură stăpînită putea ascunde într-un zîmbet uşor ironic.

18

Cît a vorbit marele savant, acestui domn, Max Urbo, cu o voinţă nemaiîntîlnită, nu i s-a clintit fără control nici un muşchi ; el nu a făcut nici o mişcare fără rost, neputîndu-i ghici frămîntarea decît întîmplător, după strălucirea ochilor. Faptul m-a uimit cu atît mai mult cu cît nici timbrul vocii nu-i era altul atunci cînd l-am auzit zicînd :

— Perfect, domnule profesor. Totul e perfect. Numai că era prevăzut în contract ca dumneavoastră să realizaţi o armă de distrugere.

— Întocmai, domnule Urbo, a fost de acord profesorul.

— Şi ?

— Dacă-mi amintesc bine, vă redau textual : „Profesorul Tanus Valbunius se obligă să realizeze o armă de distrugere totală sau parţială a psihicului uman". Sper că m-am ţinut de cuvînt, întrucît arma la care am lucrat distruge în adevăr o parte din sufletul omului. Distruge răul, domnule Urbo, şi probabil că acest amănunt nu vă încîntă.

— Da, acest amănunt nu mă încîntă.

— Bănuiam, domnule, însă nu am ce să mai fac. Sînt mulţumit că m-am achitat de acest contract

în care nu se prevede, dealtfel, nici cît, nici ce anume să fie distrus din psihicul uman.

— Da, nu se prevede, dar am putea discuta serios, domnule profesor. Dumneavoastră vă dați seama că pentru mine această descoperire înseamnă ruina ?

— Nu.

— Nu vă dați seama că într-o lume cu oameni buni nu mai există războaie ?

— Ba da.

— Dacă vă dați seama, domnule profesor, cum ați putut lucra la o descoperire care va duce la desființarea războaielor, folosind bunăvoința și fondurile unui fabricant de armament ?

— Aici aveți dreptate, domnule Urbo. Era singurul lucru de care mă temeam : reproșul dumneavoastră îndreptățit. Nu trebuia să apelez la sprijinul dumneavoastră, ci la al altuia.

— Perfect. domnule profesor. Mă bucur, în primul rînd că recunoașteți abuzul săvîrșit. Vă voi acorda de aceea bunăvoința mea în continuare și stima de care v-ați bucurat pînă acum. Vă voi cumpăra, totuși. descoperirea.

— Pentru ce ?

— Pentru a fi distrusă, bineînțeles.

— Nu, domnule Urbo.

— Poftim ?

— Nu ! Am spus nu !

Tot calmul aparent al marelui fabricant s-a irosit într-o clipă, toată ura și nervii struniți cu atîta voință s-au dezlănțuit deodată. Max Urbo s-a ridicat în picioare, roșu la chip, cu vinele gîtului brusc pronunțate, cu pumnii strînși, aplecîndu-se spre Tanus Valbunius.

— Ai înnebunit, profesore Valbunius ? Ca lovit în creştet, a privit în jur, a dat cu ochii de mine. Dumneata ce ai de spus ?

— Ca medic psihiatru, vă sfătuiesc să vă calmaţi, domnule !

L-am văzut prăbuşindu-se în fotoliu, înfrînt, vădit ruşinat de ieşirea lui nechibzuită.

— Oricum, a bombănit după un timp, dacă voi ieşi teafăr de aici, bănuiesc că ştiţi ce vă aşteaptă...

— Veţi ieşi perfect teafăr, domnule Urbo, i-a vorbit zîmbind profesorul. Nimeni nu vă va clinti nici un fir de păr. Vă sfătuiesc însă să vă liniştiţi. Mai avem de vorbit împreună, în măsura în care veţi fi de acord.

Cîteva minute n-a mai zis nimeni nimic. Se auzea doar răsuflarea din ce în ce mai regulată, mai liniştită, a lui Max Urbo. Îl vedeam din profil şi trăiam un sentiment echivoc pentru acest om tînăr, cu o înfăţişare atît de atrăgătoare, energic, genial poate în conducerea bătăliilor lui financiare, dar atît de opus ca preocupări nouă, cu concepţii atît de diferite de cele nutrite de noi, de idealurile noastre. Faţa îi devenise acum palidă, cu pometii uşor aprinşi, privirea calmă, pierdută, încît părea un adolescent timid pus în încurcătură.

— Nu-mi voi îngădui un rechizitoriu, l-am auzit pe Tanus Valbunius vorbind. Vreau doar să încerc a vă converti la o realitate opusă celei pe care o trăiţi, la o realitate a frumosului, a omenescului, a înţelegerii dintre oameni, domnule Urbo. Închipuiţi-vă o larvă, o omidă respingătoare care se metamorfozează şi din care zboară în văzduhul calm, însorit, un fluture alb. Totul e posibil, fenomenul acesta există în natură, se petrece în mod firesc.

Închipuiţi-vă acest fenomen, domnule Urbo, e cel mai uşor efort la care poate fi supusă raţiunea unui om. Dar e stupid, nu ? E stupid, e dizgraţios, umilitor şi neinteresant să copiem natura, s-o imităm. Poate că aveţi dreptate, domnule Urbo, şi dacă-i aşa, vă întreb : pe cine, totuşi, imităm noi cînd urmărim să distrugem, cînd distrugem oamenii, propriii noştri semeni ? Imităm fiarele sălbatice, alte vieţuitoare inferioare nouă ? Dar nici o vieţuitoare nu atacă fără scop pe o alta. Imităm alţi oameni, alte legi, alte precedente ? Dar nici triburile primitive nu se atacau fără cauză, nici o lege din lume, oricît de absurdă ar fi, nu prevede suprimarea fără cauză ? Dumneavoastră pentru ce promovaţi suprimarea omului, domnule Urbo ? Poate îmi veţi răspunde că aveţi un scop, şi anume creşterea propriului dumneavoastră capital. Frumos răspuns, elegant, sincer. Numai că mă întreb : cum e posibil oare ca dorinţa de îmbogăţire a unui singur om să provoace atîtea drame între popoare, să determine distrugerea atîtor oameni ? Noi dorim, domnule Urbo, o lume a binelui, a bunei înţelegeri. Iertaţi-mă, vă rog. Iertaţi-mi vorbăria. Reţineţi doar atît : mîine, poimîine, cînd veţi înţelege mai bine aceste lucruri, întrerupeţi toate livrările de armament, dispuneţi să se trimită la topit toate tunurile, tancurile, armele ce le depozitaţi şi declaraţi în faţa lumii, domnule Urbo, marea dumneavoastră dragoste pentru oameni. În castelul acesta aveţi nişte prieteni în Tanus Valbunius şi doctorul Tores. Vă aşteptăm oricînd, domnule Urbo.

Ultimele cuvinte ale savantului s-au stins încet, ca nişte şoapte, încît nu eram sigur dacă Max Urbo

le auzise sau nu. A urmat un răstimp de linişte, asemenea cerului dezgolit după o ploaie de vară, apoi Max Urbo s-a ridicat şi ne-a privit pe rînd, cu nişte ochi care nu exprimau nimic precis.

— Sper că sînteţi sănătos, domnule profesor, a zis el.

— Perfect sănătos, domnule.

— Vreau să spun că nu sînteţi nebun.

— Nu.

— Am avut impresia, la un moment dat, că întîmplarea mi-a jucat o farsă. Am organizat aici un fals ospiciu, pentru ca pînă la urmă falsul să devină realitate. Ce spui, doctore Tores ? Nu cumva sînteţi nebuni amîndoi ?

— Nu, domnule Urbo, vă rog să fiţi încredinţat că nici unul dintre noi nu e nebun.

— Nici eu, doctore ?

Am zîmbit încurajator, profesional.

— Nici dumneavoastră, domnule Urbo.

S-a întors spre Tanus Valbunius.

— Acum sînt obosit, domnule, bănuiesc însă că veţi fi atît de perseverent încît să continuaţi dialogul cu mine.

— Fără îndoială, i-a răspuns profesorul.

— Şi mai sper că nu veţi părăsi castelul în următoarele zile.

— Nu.

— E perfect. Pot să plec ? a întrebat ironic.

N-a mai aşteptat un răspuns, nici n-avea cine să i-l dea. A ieşit trîntind uşa, iar peste cîteva minute am auzit motorul, apoi maşina îndepărtîndu-se.

— Credeţi că a avut efect animoniul ? am întrebat privind becul atîrnat de tavan.

— Încă nu sînt sigur, mi-a răspuns profesorul. Vom aştepta.

19

Noaptea care a urmat şi a doua zi a însemnat pentru noi un adevărat record al nesiguranţei şi al aşteptării. În castel nu era instalat nici un telefon şi n-aveam posibilitatea să comunicăm direct cu lumea de afară. Lipsa acestui avantaj n-o simţisem pînă atunci, acum însă izolarea în care ne aflam ne sîcîia şi ne sporea nerăbdarea. Organizasem, în schimb, o pîndă permanentă a evenimentelor prin mijlocirea aparatelor de radio existente în castel. Nu numai noi, dar şi sora medicală, şi tînărul chimist, împreună cu celălalt tînăr, fuseseră rugaţi să asculte cîte unul dintre posturile importante pentru a afla eventualele veşti. Nu li se explicase scopul acestei pînde, dar eram siguri că orice fel de ştire în legătură cu Max Urbo le-ar fi atras atenţia şi ne-ar fi comunicat-o.

În tot cursul zilei nu s-a întîmplat nimic, n-am putut afla nimic. Pe la orele şase seara, una dintre cameriste a dat buzna în cabinetul medical, unde mă aflam.

— Postul trei ! A spus domnul profesor să daţi pe postul trei.

Mi-am închipuit despre ce poate fi vorba şi am început să sucesc butoanele aparatului. Îndată a intrat pe uşă Tanus Valbunius. cu aparatul său portativ. Îl pusese la maximum şi-l ţinea ridicat

la nivelul urechii, cu aerul unui copil care făcuse un pocinog. Vocea care ajungea pînă la noi pe calea undelor era a lui Max Urbo, la fel de energică, de hotărîtă, așa cum i-o cunoscusem. „... fără nici o discuție ! am apucat să ascult un final de frază, apoi mai departe : Afirm cu toată convingerea că prefer să pierd zece prieteni de club, dar să devin prietenul unanim al milioanelor de oameni pașnici, care vor să trăiască în bună înțelegere, să îmbătrînească sub același acoperiș cu soțiile lor, aproape de copiii lor, a căror existență le-a diriguit rosturile vieții. Sînt încîntat de faptele mele, sînt mîndru de hotărîrile mele recente. Doresc să afle lumea întreagă că Max Urbo, care vă vorbește în clipa de față, a devenit adeptul convins al binelui, al omenescului, al înțelegerii dintre oameni. Aceasta este realitatea viitorului și e bine să intrăm în ea cu un ceas mai devreme. Anunț pe această cale că în următoarele trei zile nu voi acorda nici o întrevedere nimănui, începînd de la obositorii reporteri pînă la cei mai importanți reprezentanți ai guvernului. În finalul declarației mele mă adresez tuturora : primiți-mă în mijlocul vostru, oameni de pretutindeni, primiți-mă ca prieten !"

Atît eu cît și Tanus Valbunius eram entuziasmați.

— Ce hotărîri a anunțat, domnule profesor ? am întrebat.

— A dispus să se arunce în ocean trei mii de tunuri, șapte mii de tancuri și alte arme pe care nu le mai rețin. Toate fabricile lui își vor schimba profilul de producție.

— E nemaipomenit, domnule profesor.

— Ne aflăm pe drumul cel bun, doctore.

Pe ușă s-a ivit Logan, transfigurat.

— Ai ascultat și dumneata, Logan ?

— Da, domnule, nici nu mi-am revenit. Am trimis chiar acum șoferul în oraș. Sînt sigur că în următoarele ore toate ziarele vor apărea în ediție specială.

N-am mai așteptat ziarele și n-am mai așteptat nici un fel de vești de nicăieri. Peste puțină vreme a oprit în fața castelului o mașină din care a coborît însuși Max Urbo. Ne-a găsit în cabinetul medical și ne-a salutat cu un zîmbet sincer, prietenesc.

— Bine v-am găsit, domnilor !

Ca împinși de un resort, ne-am ridicat în picioare să întîmpinăm un om care arăta cu totul altfel. E greu de descris acest „altfel". Același bărbat tînăr, vioi și energic, cu aceeași ținută sportivă, mișcîndu-se lejer, stăpîn pe sine. Poate că strălucirea ochilor și un zîmbet nou îi schimbau înfățișarea, făcîndu-l mai apropiat, prietenos și bun. S-a îndreptat de-a dreptul spre marele Valbunius și i-a strîns mîna cu multă căldură.

— Mă bucur că vă revăd, domnule profesor, și vă rog să primiți prietenia mea. Și dumneavoastră, domnule doctor. Îngăduiți-mi să mă așez. Mă simt obosit, dar fericit și am convingerea că am realizat cel mai minunat lucru pe care și l-ar fi dorit un om. Liniștea, domnilor, propria mea liniște, al cărei izvor sper să-l aflu în liniștea a milioane de oameni.

— V-am ascultat declarația, l-a informat Tanus Valbunius.

— Da. Oricum, armele care urmau a fi trimise în cîteva puncte de pe glob nu vor mai tulbura pe nimeni. Ele zac pe fundul oceanului, altele vor fi

distruse în topitorii. Sînt încîntat şi mîndru de tot ce-am făcut, domnule profesor.

— Auzindu-vă vorbind astfel, mă declar fericit, domnule Urbo.

— Sînt dispus să fac tot ce-mi stă în puteri, dar absolut totul, pentru ca pe lumea aceasta să nu mai dăinuie neînţelegerea între oameni, să nu se mai işte războaie. E greu ?

— Nu, nu e greu, domnule Urbo. Vom face să dispară răul din sufletele oamenilor, dorinţa de cotropire, vanitatea, setea de putere.

— Cum ?

— Punînd în aplicare descoperirea mea, domnule Urbo, folosind radiaţiile animoniului. Aceste radiaţii vor împînzi lumea, vor scălda cu influenţa lor binefăcătoare tot ce e suflet, începînd cu omul cel mai meschin, pînă la regi şi conducători de popoare. Şi mai ales aceştia să beneficieze de radiaţiile animoniului.

— Vă înţeleg, domnule Valbunius. Ce trebuie făcut ?

— Avem nevoie de bani, de investiţii...

— E perfect. De cînd am renunţat să mai produc armament, mă gîndesc la ce-aş putea face altceva. Ceva spre binele omenirii. Doresc să-mi investesc tot capitalul pentru acest scop, domnule profesor. Ce putem face ?

— Îngăduiţi-mi, domnule Urbo, să mă ridic, să fac cîţiva paşi în timp ce vorbesc.

— Vă ascult.

A urmat un răstimp în care nu se auzea decît muzica înceată a aparatului de radio uitat deschis. Tanus Valbunius se mişca dintr-un colţ în altul al încăperii.

— Nu voi face altceva, a început el, decît să vă expun un plan la care am chibzuit împreună cu doctorul Tores. Da, a continuat Tanus Valbunius, vă voi expune un plan simplu. Dumneavoastră, dacă veţi fi de acord cu noi, va trebui să vă investiţi capitalul în cît mai multe fabrici de becuri electrice, de aparate foto, de reflectoare, eventual în case de filme. Noul element va trebui fixat pe filamentele a sute de milioane de lămpi electrice. Bineînţeles că vom lucra în cel mai mare secret. Nu trebuie să se afle scopul introducerii animoniului în aliajul filamentelor electrice. El trebuie prezentat ca un element care le măreşte rezistenţa şi atît. M-aţi urmărit, domnule Urbo ?

— Sînteţi formidabil, profesore Valbunius ! În felul acesta radiaţiile animoniului vor pătrunde în locuinţe şi în uzine, în palate, în teatre, restaurante, pe străzi, pretutindeni. Sînt de perfect acord, domnule profesor. Sînt chiar bucuros şi mi se pare un joc favorabil al destinului ca din fabricant de armament să devin agentul numărul unu în răspîndirea luminii pe glob.

— Al binelui suprem, domnule Urbo.

— E în adevăr minunat, profesore Valbunius.

Muzica din aparatul de radio s-a oprit deodată şi în încăpere s-a lăsat pentru cîteva clipe o linişte ciudată. Am vrut să răsucesc butonul, dar m-am oprit la timp. Vocea crainicului a atras atenţia tuturora : „Un comunicat nou, un comunicat important. Astăzi, după-amiază, la ora 18,30, Republica lianelor a declarat război Republicii fiordurilor. Pînă în prezent nu au avut loc ciocniri între forţele armate, însă sîntem informaţi că nouă regimente ale Republicii lianelor se află în marş către graniţa

cu ţara vecină. Vom reveni în curînd cu amănunte."

Ascultînd comunicatul priveam la Max Urbo, care, după primele cuvinte emise de aparat, devenise foarte atent. Omul era palid, buzele întredeschise îi tremurau uşor, ca şi cum ar fi vrut să spună ceva şi nu îndrăznea, privirea plecată, mîinile i se crispau pe braţele fotoliului. În cele din urmă s-a ridicat de pe scaun şi, căutîndu-l cu privirea nesigură pe marele savant, a înaintat încet spre dînsul şi i-a pus ambele braţe pe umeri.

— Comunicatul acesta m-a făcut să înţeleg pentru prima dată c-am fost, într-adevăr, un duşman al oamenilor.

Glasul lui exprima mai mult decît regret, avea în el accentele unei sfîşieri.

— De ce, domnule Urbo ?

— Pentru că eu sînt autorul acestui război.

Şi-a întors faţa într-o parte, a revenit şi s-a aşezat în fotoliu, încovoindu-se cu fruntea în pumni. Profesorul s-a apropiat şi, la rîndul lui, l-a apucat strîns de braţ.

— Poate că nu e chiar atît de grav, domnule Urbo, a încercat să-l liniştească.

— Ba da, domnule profesor. E foarte grav. O ştiu. Eu personal am militat pentru acest război. Sînt prieten cu preşedintele republicii şi eu l-am convins să revendice statului vecin cîteva sate. I-am vîndut armament de milioane ; pentru aceea l-am convins.

— În cazul acesta, vă înţeleg.

— Aş face orice ca să putem împiedica acest război absurd.

Tanus Valbunius m-a privit deodată cu bucurie în ochi.

— Ştii la ce mă gîndesc, doctore Tores ?

L-am înţeles imediat şi i-am răspuns prompt.

— Voi pleca eu, domnule profesor.

— Unde vei pleca, doctore ? a întrebat Max Urbo.

— Să împiedice acest război, a zis Tanus Valbunius.

Max Urbo s-a ridicat ca electrizat. I se putea citi pe chip entuziasmul, speranţa.

— Cum, domnilor ? Cum, profesore Valbunius ?

— Vom încerca efectul animoniului, domnule Urbo. Ar fi bine ca dumneavoastră să pregătiţi un mesaj personal către preşedintele Republicii lianelor. Doctorul Tores — căruia va trebui să-i găsim un mijloc rapid de deplasare — îi va duce mesajul şi-i va cere îngăduinţa să-i facă o fotografie. Asta ar fi tot.

— Perfect, a zis Max Urbo. Dumneavoastră, domnule doctor, puteţi pleca în jumătate de oră. Vă puteţi pregăti, cît timp eu vă fac scrisoarea. De aici veţi lua maşina pînă la reşedinţa mea, unde vi se va pune la dispoziţie avionul meu personal. Aveţi nevoie de însoţitor ?

— Nu ! şi m-am uitat la profesor.

— Nu, n-are nevoie de nimeni, a confirmat el.

— Perfect. Mîine dimineaţă veţi putea fi în capitala Republicii lianelor, domnule Tores, iar preşedintele vă va primi imediat, oricît ar fi de solicitat de alte treburi.

Peste o jumătate de oră am plecat în adevăr pentru a ajunge a doua zi în capitala Republicii lianelor. Duceam cu mine o singură servietă, în

care aveam mesajul lui Max Urbo şi aparatul de fotografiat, cu blitz, al profesorului.

20

M-am întors din Republica lianelor exact peste o zi şi jumătate, după ce înmînasem mesajul adresat preşedintelui şi realizasem fotografia pentru care mă trimisese Tanus Valbunius. Alergam cu maşina spre castel, mai aveam de parcurs cam zece kilometri, cînd în aparatul de radio, deschis în permanenţă, am auzit comunicatul pe care-l aşteptam atît, îl aşteptau, desigur, şi prietenii mei, de care mă apropiam. Îmi amintesc bine că se transmitea o piesă de teatru, că după desfăşurarea scenariului a urmat un scurt buletin de ştiri, în care şi acest text : „Preşedintele Republicii lianelor a emis un mesaj prin care anunţă că guvernul său a hotărît retragerea declaraţiei de război adresată Republicii fiordurilor..."

Cele auzite la radio constituiau o dovadă incontestabilă a victoriei noastre. Eram sigur acum de efectul extraordinar al animoniului şi nu mă îndoiam că peste puţină vreme planeta noastră va deveni cea mai fericită din Univers. Mă bucuram cu gîndul la Tanus Valbunius şi la Max Urbo, care desigur că ascultaseră comunicatul şi erau entuziasmaţi.

Ajuns în faţa castelului, am coborît nerăbdător din maşină şi, în acelaşi timp, l-am văzut pe Ferry

alergînd spre mine. Venea de pe treptele de piatră unde mai mulţi dintre oamenii de serviciu stăteau cu privirile în pămînt, posomorîţi şi tăcuţi. Băiatul m-a prins de mînă, împiedicîndu-mă să-mi continui mersul, şi-a ridicat fruntea şi m-a privit lung. Chipul îi era chinuit şi ochii umezi.

— Ce s-a întîmplat, Ferry ? am întrebat cu îngrijorare.

— Domnul profesor, bătrînul, e bolnav rău, domnule.

— Profesorul Valbunius ?

— Era un om bun, domnule, nu-i aşa ?

— Ce tot vorbeşti, Ferry ?

În clipa aceea a ajuns lîngă noi Logan.

— Da, domnule doctor, a zis el, s-a întîmplat o mare nenorocire. Domnul profesor e pe moarte. Azi dimineaţă a avut un atac de cord şi medicii spun...

— Unde este ?

— În camera dumnealui.

Nu-mi pot descrie propria stare din ceasul acela : mă cuprinsese o nesfîrşită tristeţe şi nu-mi dădeam seama pentru ce anume sufeream mai mult. Pierdeam un om şi un prieten, pierdeam un mare savant, pierdeam poate un ideal aproape atins ? Drama cea mare era că nimeni, în afară de noi, cei cîţiva, nu ştia că pierderea aceasta era a tuturor oamenilor, a tuturor timpurilor.

Am ajuns în camera bolnavului şi m-am oprit în faţa patului în care marele savant stătea rezemat între perne, cu pleoapele lăsate, cu faţa palidă, uşor întoarsă într-o parte. Amintindu-mi de imaginea acestui om, de care mă despărţisem doar cu cîteva zile în urmă, cu privirea lui vie, pătrunză-

toare, de energia și vioiciunea lui, simțeam că plîng în hohote. Și totuși ochii îmi erau seci, gura uscată ca iasca, inima secătuită ca o ramură carbonizată și frîntă sub călcătură.

Din privirile schimbate cu cei doi medici aflați în cameră, am înțeles că starea marelui savant era alarmantă. Lîngă pat, așezat pe un scaun, Max Urbo stătea neclintit, cu fruntea plecată, încremenit ca o stană. Cînd m-am apropiat mai mult de pat, m-a zărit. s-a ridicat repede și mi-a arătat scaunul, ca și cum acolo era locul meu de drept, pe care mi-l ocupase prin abuz. Nu m-am așezat îndată. El m-a cuprins în brațe și mi-a șoptit emoționat :

— N-am trăit niciodată sentimentul nimicniciei, doctore Tores. Dacă atît cît trăim nu practicăm binele, nu mai sîntem oameni. Profesorul rămîne un minunat exemplu.

I-am răspuns printr-o înclinare a capului și m-am încovoiat lîngă bolnav fără să spun nimic, fără să mă clintesc aproape jumătate de oră. Într-un timp pleoapele bolnavului s-au ridicat încet și cu o privire ștearsă, neclintită, a început să facă eforturi pentru a mă distinge. Apoi, uimitor de repede, ochii marelui savant și-au căpătat strălucirea obișnuită și buzele i s-au mișcat într-un zîmbet :

— Ești aici, doctore ? a întrebat el stins. Sînt fericit că te mai văd.

— Ne vom mai vedea încă mulți ani, domnule profesor.

— Nu, nu mai suport vorbele. După ce am căzut bolnav, prima dorință pe care o mai aveam era să te revăd. Eu voi muri.

— Nu, domnule profesor.

— Ascultă, doctore, nu pot vorbi prea mult. Am să te rog să mă ierți, poate că acum nu vei înțelege... A făcut o pauză și a continuat la fel de încet : Poate nu vei înțelege acum. Descoperirea mea, animoniul, nu o voi lăsa omenirii. Secretul ei mă va urma în mormînt.

Eram contrariat, uluit, voiam să-i cer cîteva explicații și nu aveam cum. Ar fi însemnat că nu recunosc starea gravă în care se afla, l-aș fi determinat să facă eforturi care i-ar fi dăunat. Așteptam tăcut, în speranța că singur îmi va da vreo lămurire, însă el a lăsat pleoapele în jos și a rămas așa cîteva minute. Pe urmă a deschis ochii și m-a privit la fel de lucid. Nu m-am putut reține și l-am întrebat în șoaptă :

— De ce, domnule profesor ?

El a încercat din nou să zîmbească.

— Îți mulțumesc că m-ai întrebat, doctore. Am să-ți răspund că o fac din grijă pentru om. Sufletul omului e ceva sfînt. Ascultă : noi nu putem silui sufletul, n-avem dreptul. Nu putem proceda cu omul așa cum procedăm cu un corp neînsuflețit. Tot ce am fi putut face noi ar fi fost artificial. Omul trebuie să se schimbe singur, din convingerea lui, prin înțelegerea lui. Mișcarea spiritului își are legile ei : ea se produce dinăuntru în afară și nu invers. Mă înțelegi, doctore Tores ?

— Da, domnule profesor.

— Și mă aprobi ?

Am încuviințat, deși în clipa aceea nu eram convins.

Voiam să-i vorbesc mai departe, să-l asigur de însănătoșirea sa, dar am observat un scurt spasm,

ochii închişi, acel început de zîmbet încremenit pe buze. Tanus Valbunius murise.

Poate că mulţi dintre cititorii însemnărilor mele nu vor socoti întîmplările acestea ca fiind reale. Vor spune, poate, că toate cîte le-am povestit n-au fost decît un vis al meu. Acelora le voi răspunde că le sînt îndatorat şi pentru atît. Pentru că, la drept vorbind, nici eu nu mai ştiu dacă le-am trăit sau nu cu adevărat pe toate cîte le-am povestit. Ştiu doar atît că Tanus Valbunius trăieşte în inima mea, că e mai viu decît toţi viii de pe lume şi cred din răsputeri că ceea ce ar fi putut el realiza prin mijlocirea animoniului, omenirea va realiza prin ea însăşi.

Lei 4,75

„Dumneavoastră pentru ce promovați suprimarea omului, domnule Urbo? Poate îmi veți răspunde că aveți un scop, și anume creșterea propriului dumneavoastră capital. Frumos răspuns, elegant, sincer. Numai că mă întreb: cum e posibil oare ca dorința de îmbogățire a unui singur om să provoace atîtea drame între popoare, să determine distrugerea atîtor oameni? Noi dorim, domnule Urbo, o lume a binelui, a bunei înțelegeri. Iertați-mă, vă rog. Iertați-mi vorbăria. Rețineți doar atît: mîine, poimîine, cînd veți înțelege mai bine aceste lucruri, întrerupeți toate livrările de armament, dispuneți să se trimită la topit toate tunurile, tancurile, armele ce le depozitați și declarați în fața lumii, domnule Urbo, marea dumneavoastră dragoste pentru oameni."